

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
“   ”   _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік, аудит і податковий консалтинг»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік та контроль розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість»

Виконавець:

студентка

Васильків Анна Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

ст.викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Самострол Світлана Вячеславівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ	6
1.1. Податок на додану вартість - сутність та нормативно-правове забезпечення	6
1.2. Особливості обліку розрахунків з бюджетом з ПДВ.....	10
1.3. Проблемні питання обліку та адміністрування ПДВ.....	18
РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»	23
2.1. Загально-організаційна характеристика підприємства та його облікової політики.....	23
2.2. Практичні аспекти обліку розрахунків з бюджетом з ПДВ	27
2.3. Особливості процесу звітування з ПДВ.....	39
РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ	47
3.1. Теоретичні та практичні аспекти контролю розрахунків з бюджетом з ПДВ	47
3.2. Внутрішній контроль підприємства щодо розрахунків з бюджетом з ПДВ	57
3.3. Аналіз прибутковості та платоспроможності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС».....	63
ВИСНОВКИ.....	73
Список використаних джерел.....	79
Додатки.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. Сплата податків суб'єктами господарювання забезпечує формування доходів державного бюджету і одночасно впливає на їх діяльність через використання регулюючої функції податків.

Сучасна економічна ситуація в Україні, її ускладнення в зв'язку з введенням військового стану зумовлює реформування всієї податкової системи та впливає на постійні зміни податкового законодавства, у тому числі щодо питань адміністрування, нарахування, сплати та обліку розрахунків за податком на додану вартість.

Збереження фіскальної ефективності ПДВ, ефективність його контролю, обліку та справляння важливе, як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів господарювання. А наявність таких складових обліку та контролю, як - електронний реєстр податкових накладних, система електронного адміністрування ПДВ обумовлює додаткові вимоги до порядку здійснення облікових процедур щодо складання та реєстрації податкових накладних, процесу нарахування та сплати податку до бюджету та визначає їх особливість і потребує певної систематизації етапів їх реалізації.

Податок на додану вартість є предметом широких дискусій щодо його доцільності та ефективності застосування, наслідків впливу на дохідну частину бюджету країни. В цілому ПДВ має багато вад: неефективне адміністрування, проблеми з відшкодування, високі ризики використання тіньових схем суб'єктами господарювання при визначенні бази оподаткування тощо.

Дослідженням сутності, функцій, механізму справляння та призначення ПДВ приділено значну увагу в працях науковців. Так питаннями, що пов'язані з обліком та формуванням звітності з ПДВ у різні часи займалися такі вітчизняні вчені, як Дзюба, Кушніренко О., Лесько М., Оксенюк О., Подолянчук О., Чирва А. та інші. Неузгодженості з нарахування та сплати ПДВ, в зв'язку з введенням системи електронного адміністрування детально розглядались у працях

Подолянчук О. А., Євсюкової В. В і Дутової Н. В., Дугар Т. Є, Добрик Л. О та інших. Проблеми обліку розрахунків за податками відповідно до бухгалтерського та податкового законодавства висвітлюють, зокрема, Білуха М.Т. , Василик О.О. , Гарасим П.М. , Десятнюк О.М. , Журавель Г.П. , Гусакова О.С. , Дем'яненко М.Я. , Коцупатрий М.М. , Ковач С.І. , Мельничук В.В. , Сердюк В.М. та інші.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування та дослідження теоретичних та практичних особливостей організації обліку і контролю розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість, розробка рекомендацій щодо можливостей удосконалення їх організації та здійснення.

Для досягнення поставленої мети було поставлено і вирішено низку завдань, таких як:

- визначення сутності ПДВ як основного бюджетоутворюючого податку;
- огляд сучасного стану адміністрування та первинного обліку ПДВ;
- визначення теоретичних основ організації та проведення зовнішнього та внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом з ПДВ;
- визначення існуючої проблематики питань обліку та контролю операцій формування, справляння та сплати ПДВ;
- характеристика діяльності підприємства та його облікової політики, зокрема в частини розрахунків з бюджетом;
- розкриття та оцінка організації та стану обліку розрахунків з бюджетом з ПДВ на підприємстві;
- оцінка стану внутрішнього контролю підприємства щодо розрахунків з бюджетом з ПДВ;
- аналіз фінансового стану підприємства;
- надати пропозиції щодо можливостей удосконалення обліку та контролю розрахунків з ПДВ.

Об'єктом дослідження є існуюча система бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю операцій підприємства щодо розрахунків з податку на додану вартість.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних питань, методичних і практичних завдань, пов'язаних з організацією і веденням обліку, контролю розрахунків з бюджетом з ПДВ, його адміністрування, проблемні питання теми.

Методи дослідження. Під час написання кваліфікаційної роботи використовувались загальнонаукові та специфічні методи дослідження із застосуванням діалектичного підходу, використання таких загальнонаукових методів пізнання, як поєднання абстрактного й конкретного, індукції, дедукції, аналізу і синтезу, групування й порівняння, конкретизації. У роботі застосовувались такі методичні прийоми контролю, як огляд, документальна перевірка, техніко-економічні розрахунки, аналітичні групування, структурний аналіз, узагальнення, підрахунок.

Інформаційною базою дослідження виступили нормативні та законодавчі документи, що регламентують організацію та ведення бухгалтерського обліку в Україні, НПСБО, МСФО, ПКУ, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених з питань бухгалтерського обліку та контролю операцій розрахунків з ПДВ, економічної теорії, довідково-інформаційні видання, матеріали науково-практичних конференцій з обліку, контролю, аудиту, первинні документи, облікові реєстри, фінасова, податкова та статистична звітність базового підприємства.

Публікація та апробація результатів дослідження. Результати дослідження прийнято до впровадження в діючу практику обліку та внутрішнього контролю базового підприємства. Практична значимість дослідження полягає у поглибленому вивченні економічної сутності, узагальнення теоретико-методологічних підходів адміністрування податку на додану вартість, визначення значення та особливостей його обліку та зовнішнього і внутрішнього контролю, надання рекомендацій щодо поліпшення обліково-аналітичного забезпечення розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ

1.1. Податок на додану вартість - сутність та нормативно-правове забезпечення

Податок на додану вартість є одним із загальнодержавних податків, який забезпечує стабільність грошових надходжень до державного бюджету. Існують три форми податку на додану вартість: ПДВ на продукцію, ПДВ на дохід та ПДВ на споживання. В світовій практиці найпоширенішим варіантом є ПДВ на споживання [8].

Порядок обчислення і сплати податку на додану вартість (ПДВ) в Україні регламентується Податковим кодексом.

Податок на додану вартість (ПДВ) - це непрямий податок, який входить в ціну товарів (робіт, послуг) є частиною новоствореної вартості товарів (робіт, послуг) та сплачується покупцем. ПДВ представляє собою податок на внутрішнє споживання продукції, являючи при цьому, надбавку до ціни товарів (робіт, послуг), які споживаються на митній території України [8].

Дослідження сутності податку на додану вартість, питання обліку та звітності розрахунків за ПДВ представлено в наукових працях багатьох науковців та дослідників.

В якості складових щодо розрахунків з ПДВ виділяють в обліку та звітності: податкові зобов'язання щодо постачання товарів (послуг), податковий кредит щодо постачання товарів (послуг) та зобов'язання перед бюджетом з ПДВ;

В міжнародній практиці та в Україні для цілей обліку зобов'язань з ПДВ існують декілька видів методів визначення дати податкових зобов'язань та податкового кредиту з ПДВ: правило першої події (предбачає що датою виникнення права на податковий кредит чи на податкове зобов'язання є дата на яку першою відбулася подія чи зарахування коштів на поточний рахунок

продавця (покупця) чи дата відвантаження товару); метод нарахувань (передбачає, що датою виникнення податкових зобов'язань визнається дата поставки товарів, а дата виникнення податкового кредиту – дата отримання товарів); касовий метод (виникнення податкових зобов'язань та права на податковий кредит пов'язаний із оплатою товарів); змішаний (гібридний) метод (передбачає виникнення зобов'язань з ПДВ за методом нарахувань, а права на податковий кредит згідно з касовим методом). Кожен з цих методів має свої переваги та недоліки.

Таблиця 1.1

Сутність та визначення податку на додану вартість

№ з/п	Автор, джерело	Характеристика (визначення) ПДВ
1	2	3
1.	ПКУ	ПДВ – це непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V ПКУ.
2.	Сидоренко Р.В.	є одним з найбільш прогресивних непрямих податків, який в умовах ринкової економіки є найбільш ефективним. Він є економічно нейтральним, оскільки податок стягується за однаковою ставкою практично зі всієї споживчої бази
3.	Семенко Т.М.	це непрямий податок, який є частиною новоствореної вартості товарів (робіт, послуг), яка формується на кожному етапі виробництва, обігу та включається до ціни товару і сплачується кінцевим споживачем. ПДВ є податком на внутрішнє споживання продукції, фактично, надбавкою до ціни товарів (робіт, послуг), які споживаються на митній території України
4.	Дугар Т.Є	це непрямий податок з доданої вартості, яка створюється на всіх стадіях виробництва й обігу, що включається у вигляді надбавки в ціну товару, робіт та послуг і цілком оплачується кінцевим споживачем товарів, робіт, послуг
5.	Оксенюк О.І	стягується із доданої вартості, що створюється на кожному етапі виробництва, сплачується кінцевим споживачем та вноситься до бюджету продавцем, за винятком випадків здійснення операцій за участі нерезидентів
6.	Подольчук О. А	ПДВ – непрямий загальнодержавний податок, який є складовою ціни товарів і послуг та включає податкові зобов'язання щодо постачання товарів (послуг), податковий кредит щодо постачання товарів (послуг) та зобов'язання перед бюджетом з ПДВ.
7.	Лесько М. В	ПДВ – фіскальний податок, що стягується на стадії виробництва і руху товарів із суми доданої вартості незалежно від фінансових результатів господарської діяльності.

Джерело: складено за даними [10, 20, 28, 32, 37, 40, 41, 42]

Згідно чинного законодавства показник доданої вартості можна визначити як різницю між вартістю реалізованої продукції і затратами на її виробництво та реалізацію, між загальною сумою продажу і загальною сумою закупівель від усіх інших господарюючих суб'єктів.

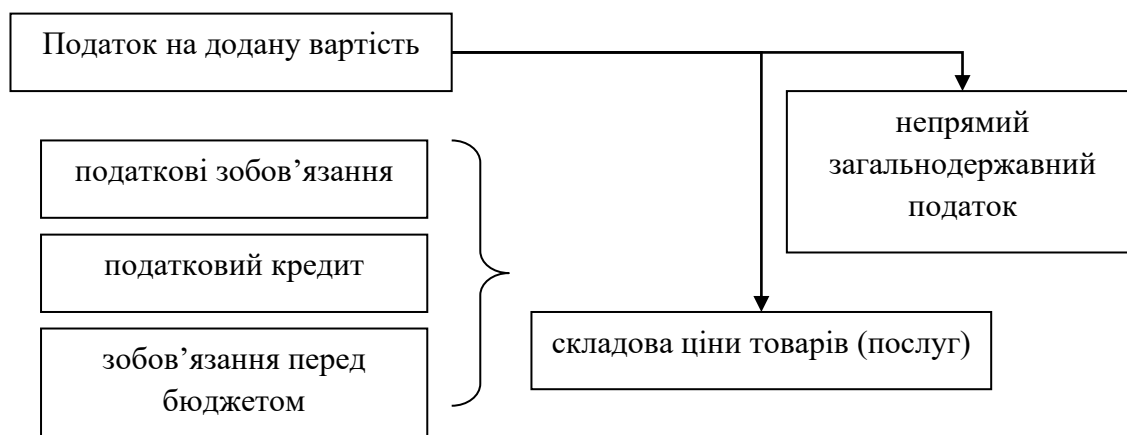

Рис. 1.1. Економічна сутність податку на додану вартість

Джерело: складено за даними [8, 25].

Податковий Кодекс України визначає підстави для віднесення сум податку на додану вартість до податкового кредиту, дату виникнення права платника ПДВ на віднесення сум податку до податкового кредиту, а також суми сплаченого (нарахованого) податку, які відносяться до податкового кредиту, та суми, що не входять до складу податкового кредиту. Податковий кредит - це сума, на яку платник ПДВ має право зменшити податкове зобов'язання звітного (податкового) періоду [37].

Податковий кредит формують за операціями: придбання або виготовлення товарів та послуг; придбання необоротних активів; отримання оподатковуваних послуг від нерезидента; ввезення необоротних активів на митну територію України за договорами оперативного або фінансового лізингу; ввезення товарів та/або необоротних активів на митну територію України (п. 198.1 ПКУ). Відповідно до п. 198.2 ПКУ величина податкового кредиту залежить від того, яка подія була першою: оплата або отримання товарів чи

послуги [37]. При формуванні податкового кредиту важливим є факт реєстрації податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних (ЄРПН), що є обов'язковою умовою його визнання.

Податкові зобов'язання з ПДВ нараховує продавець, що постачає товари чи послуги. Датою виникнення податкових зобов'язань також вважається перша з таких дат: – отримання коштів від покупця/замовника; – відвантаження товарів (п. 187.1 ПКУ). У разі постачання товарів чи послуг варто орієнтуватися на нижній поріг для обчислення бази оподаткування ПДВ: – ціну придбання товару (послуги); – звичайну ціну самостійно виготовлених товарів (послуг); – залишкову вартість необоротних активів (п. 88.1 ПКУ).

За умови, що придбані товари, послуги, необоротні активи планується використовувати не в господарській діяльності чи в операціях, що не оподатковують ПДВ, нараховуються умовні податкові зобов'язання з ПДВ. Умовні податкові зобов'язання визначаються за товарами, послугами, необоротними активами, придбаними для використання у: 1) неоподатковуваних операціях – на дату їх придбання; 2) оподатковуваних операціях, але почали використовувати в неоподатковуваних операціях, – на дату початку їх фактичного використання, визначену в первинних документах

Базою оподаткування ПДВ виступає різниця грошової виручки певного підприємства та реалізації виробленої продукції і суми витрат такого підприємства на матеріали і послуги, які придбані у продавця. Формальними платниками ПДВ в загальному підході є всі суб'єкти, які займаються господарською діяльністю, але фактично даний податок сплачує покупець у момент оплати товарів/робіт/послуг.

Ставки ПДВ, згідно з чиним ПКУ встановлюються у процентах до бази оподаткування і складаються з: стандартної ставки; зниженої ставки (7 та 14%) та нульової ставки. Основною вважається ставка на рівні 20% [37].

Крім того ПКУ встановлено перелік операцій, котрі звільняються від оподаткування ПДВ.

Тобто можливо зазначити, що ПДВ складає значну частину надходжень до бюджету, механізм його справляння постійно вдосконалюється, що підтверджується пошуками ефективних механізмів такого справляння, наприклад, система електронного адміністрування ПДВ.

1.2. Особливості обліку розрахунків з бюджетом з ПДВ

До сновних законодавчих та нормативно-правових актів, які регулюють питання обліку нарахування й сплати ПДВ відносяться: Податковий кодекс України [37], Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств й організацій [14].

Основними факторами, що впливають на організацію бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом за податками та платежами на підприємстві є використання для цілей обліку та оподаткування одних і тих же первинних документів що дозволяє отримати необхідну інформацію для обчислення податків на вимогу ПКУ та відобразити ці операції на рахунках обліку і звітності за вимогами НПСБО. До таких документів відносяться: накладні, виписки банку, податкові накладні, рахунки-фактури та інші. Тобто факти господарської діяльності фіксуються та аналізуються однаково і є єдиними для фінансових і податкових цілей.

Завдання організації обліку розрахунків з бюджетом з ПДВ в цілому відповідають загальному підходу, який враховує вимоги обліку розрахунків з бюджетом та специфіку норм ПКУ щодо особливостей оподаткування та документування господарських операцій щодо оподаткування їх ПДВ. Зокрема до таких завдань відносяться: своєчасність та повнота документування операцій з оподаткування ПДВ; своєчасність та повнота реєстрації даних первинного обліку ПДВ (податкових накладних) в реєстрі виданих та отриманих податкових накладних; - формування окремих первинних документів обліку з ПДВ (податкова накладна, розрахунок коригувань до податкової накладної,

митні декларації (на імпорт і експорт); повнота та правильність відображення ПДВ на рахунках бухгалтерського обліку з врахуванням підходу щодо дотримання правила першої події; дотримання окремих правил коригування (зменшення та відновлення) сум податкового зобов'язання та податкового кредиту – за окремим первинним документом (розрахунок коригувань до податкової накладної); повнота та правильність відображенні інформації щодо податкових зобов'язань по розрахунках в фінансовій та податковій звітності підприємства.

Платник ПДВ зобов'язаний на дату виникнення податкових зобов'язань з даного податку скласти податкову накладну та зареєструвати її в Єдиному реєстрі податкових накладних у встановлений Податковим Кодесом термін. Податкова накладна виписується на кожне повне або часткове постачання товарів (робіт, послуг), а також на суму коштів, що надійшли на рахунок у банку/небанківському надавачу платіжних послуг як попередня оплата (аванс).

Документальною підставою відображення господарських операцій у фінансовому обліку є, як вже зазначалось «товарні» документи – накладні, рахунки, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, акти виконаних робіт тощо. При цьому податкова накладна є первинним документом і підставою для нарахування податкових зобов'язань із ПДВ у зв'язку з постачанням (продажем) товарів (робіт, послуг) у продавця-платника ПДВ, і одночасно - документальним доказом права на віднесення до податкового кредиту витрат зі сплати ПДВ при придбанні товарів у покупця – платника податку. Тому потрібно чітко усвідомлювати, що сама по собі податкова накладна не може існувати окремо від цих документів або інших документів, які підтверджують факти здійснення господарських операцій підприємства. Варто зазначити, що право на складання податкових накладних надається виключно особам, зареєстрованим як платники податку на додану вартість [37].

Права виписки податкових накладних мають тільки платники ПДВ. А якщо суб'єкт підприємницької діяльності знаходиться на системі оподаткування (спрощена система), яка не передбачає сплати податку на

додану вартість або передбачає його нарахування за іншими ставками, ніж 20%, 0% та 7%, втрачають право на складання податкової накладної.

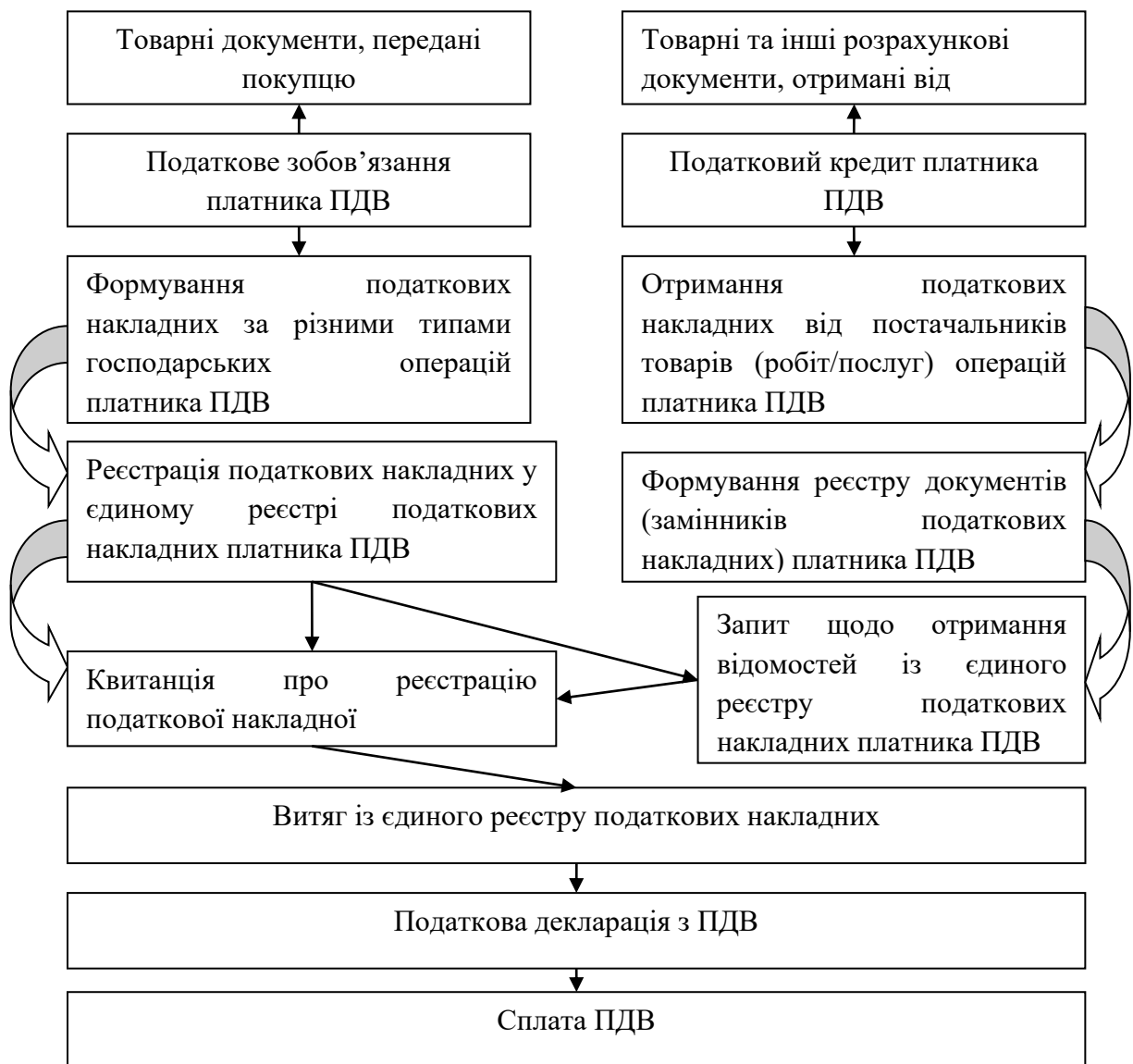

Рис. 1.2. Послідовність документального узагальнення розрахунків за ПДВ

Джерело: складено за даними [32, 33]

Відповідно до п. 185.1 ПКУ операції з ввезення товарів на митну територію України, у тому числі в митному режимі імпорту, є об'єктом оподаткування ПДВ. Сплачують ПДВ при операціях імпорту, як платники так і неплательники ПДВ, що ввозять товари на митну територію України. Підлягає оподаткуванню митна вартість імпортованих товарів, яка перевищує 150 євро. При

нарахуванні імпортного ПДВ правило першої події не застосовується. Датою нарахування ввізного ПДВ є дата подання митної декларації, а базою нарахування контрактна вартість товарів з урахуванням мита та акцизного податку. Для визначення суми ПДВ вартість товарів перераховується за курсом НБУ на дату подання митної декларації до оформлення. Сплачується імпортний ПДВ на бюджетний рахунок в день подання митної декларації до оформлення. Імпортний податковий кредит з ПДВ включається в декларацію з ПДВ за той період, у якому він сплачений і оформлена митна декларація.

Операції з вивезення товарів за межі митної території України, у тому числі в митному режимі експорту, є об'єктом оподаткування ПДВ. Для операцій експорту встановлена ставка ПДВ - 0 %. Правило першої події при здійсненні операцій експорту не працює. Митна декларація щодо експорту вважається оформленою на дату завершення процедури митного оформлення експортної операції. Базою нарахування експортного ПДВ є договірна (контрактна) вартість товарів, зазначена в митній декларації, яка оформлена відповідно до вимог Митного Кодексу України. Обсяги експортних операцій відображають у декларації з ПДВ того звітного періоду, в якому оформлена митна декларація.

Усі податкові накладні підлягають реєстрації в єдиному реєстрі податкових накладних та за формою, чинною на день такої реєстрації. Підтвердженням факта реєстрації податкової накладної в реєстрі є квитанція-повідомлення про реєстрацію податкової накладної в єдиному реєстрі податкових накладних (витяг з єдиного реєстру податкових накладних) та податкова накладна в електронному вигляді [26, 33].

Інформація із зареєстрованих податкових накладних в єдиному реєстрі переноситься до Податкової декларації з ПДВ та забезпечує право платнику податку на податковий кредит та відображення його податкового зобов'язання.

Податкову накладну в електронній формі платник податку зобов'язаний скласти на дату виникнення податкових зобов'язань та зареєструвати її в єдиному реєстрі податкових накладних у термін: - для податкових накладних,

складених з 1 по 15 календарний день (включно) календарного місяця, - до останнього дня (включно) календарного місяця, в якому вони складені; - для податкових накладних, складених з 16 по останній день (включно) календарного місяця, - до 15 календарного дня (включно) календарного місяця, наступного за місяцем, в якому вони складені [37]. Проте, податкова накладна може складатися не пізніше останнього дня місяця, в якому здійснено постачання товарів, яке має безперервний або ритмічний характер, або для осіб, не зареєстрованих платниками ПДВ. Податкова накладна може складена також за щоденними підсумками операцій (якщо не була складена на ці операції): якщо розрахунки здійснювались за готівку або у разі виписки документів (квитки, рахунки послуг, чеки на товар тощо). Також, відповідно до норм ПКУ, платники податку мають право включати суму ПДВ до податкового кредиту без отримання податкової накладної (п. 201.11 ст. 201 ПКУ) [37].

Кодексом передбачені випадки, коли платники податку мають право включати суму ПДВ до податкового кредиту без отримання податкової накладної. Серед переліку документів (так званих замінників податкової накладної), визначених п. 201.11 ст. 201 ПКУ, за якими нарахована в них сума ПДВ може бути включена до складу податкового кредиту.

Основні принципи функціонування системи електронного адміністрування податку на додану вартість визначено розділу V ПКУ [37] та регламентовано Порядком електронного адміністрування податку на додану вартість. Реєстрації в реєстрі підлягають абсолютно всі податкові накладні та розрахунки коригувань (у тому числі ті, які не видаються покупцям і залишаються в продавця, включаючи податкові накладні з послуг, отриманих від нерезидента, а також за операціями, звільненими від оподаткування) незалежно від суми ПДВ в податковій накладній/розрахунок з коригування.

Реєстрація податкових накладних (розрахунків коригування) в Єдиному Реєстрі податкових накладних здійснюватися в межах суми, обчисленої за формулою, визначеною ПКУ:

$$\sum \text{Накл} = \sum \text{НаклОтр} + \sum \text{Митн} + \sum \text{ПопРах} - \sum \text{НаклВид} - \sum \text{Відшкод} - \sum \text{Перевищ (1),} \quad (1.1)$$

де: $\sum \text{Накл}$ – сума потенційних податкових накладних

$\sum \text{НаклОтр}$ – ПДВ по отриманим платником податку податковим накладним

$\sum \text{Митн}$ – ПДВ, сплачений при імпорті товарів

$\sum \text{ПопРах}$ – поповнення рахунку в системі електронного адміністрування ПДВ

$\sum \text{НаклВид}$ – ПДВ за вже виданими платником податковим накладним

$\sum \text{Відшкод}$ – ПДВ, заявлений до бюджетного відшкодування

$\sum \text{Перевищ}$ – сума перевищення ПДВ - зобов'язань, задекларованих у декларації з ПДВ, над сумою ПДВ в складених таким платником податкових накладних, зареєстрованих в Єдиному Реєстрі податкових накладних.

Субекти господарювання - платники ПДВ можуть отримати Інформацію про стан електронного рахунку (форма J/F1401205), яка надається у вигляді витягу. Цей витяг із СЕА є власне розшифруванням показників формули, яка описана вище і розраховується згідно з ПКУ. Рядок 1 витягу з СЕА відображає стан рахунку - залишок коштів, що є на певний момент на електронному рахунку (дата і час формування відповіді ДФСУ) [7].

Для обліку руху коштів на електронному рахунку застосовується субрахунок 315 «Спеціальні рахунки в національній валюті» який призначений для обліку коштів на рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, відкритому платнику податку в Казначействі.

Інструкцією про застосування Плану рахунків плану рахунків, для обліку ПДВ, передбачено рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами» з використанням наступних субрахунків: 641 «Розрахунки за податками»; 643 «Податкові зобов'язання»; 644 «Податковий кредит» та рахунок 315 «Спеціальні рахунки у національній валюті» [14].

Субрахунок 643 у загальному випадку використовується при отриманні підприємством попередньої оплати (авансів) від покупців та замовників. За

дебетом субрахунку 643 у кореспонденції з кредитом субрахунку 641/ПДВ відображаються суми податкових зобов'язань з ПДВ на дату отримання авансу. На дату постачання попередньо оплачених товарів (послуг) рахунки доходів дебетуються в кореспонденції з кредитом субрахунку 643. В загальному випадку сальдо за субрахунком 643 має бути завжди дебетовим [14].

Таблиця 1.2

Рахунки бухгалтерського обліку, які призначені для обліку ПДВ

№ з/п	Рахунок (субрахунок) бухгалтерського обліку	Характеристика рахунку (субрахунку) бухгалтерського обліку
01	02	03
1.	315/ПДВ «Розрахунки з Казначейством у системі електронного адміністрування ПДВ» / субрахунок «Спеціальні рахунки в національній валюті»	На даний рахунок перераховуються кошти з поточного рахунку підприємства. Кошти на цьому електронному рахунку класифікують як актив. Перевірка поповнення електронного здійснюється через е-кабінет або відповідний запит в СЕА ПДВ. Списання коштів до бюджету щодо узгоджених податкових зобов'язань здійснюється без участі підприємства
2.	Субрахунок 641 «Розрахунки за податками» / «Розрахунки за ПДВ»	призначений для ведення обліку розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість
	6411 «Розрахунки за податками» / «Розрахунки за ПДВ в системі електронного адміністрування ПДВ»	призначений для відображення суми податкового кредиту за авансами сплаченими постачальникам
3.	Субрахунок 643 «Податкові зобов'язання»	для обліку суми ПДВ, визначену, виходячи із суми одержаних авансів (попередньої оплати) за готову продукцію, товари, інші матеріальні цінності та нематеріальні активи, роботи, послуги, що підлягають відвантаженню (виконанню)
	6431 «Податкове зобов'язання із ПДВ» / «Податкові зобов'язання підтверджені»	використовується для обліку за звичними операціями, пов'язаними з передоплатою. Податкові зобов'язання підтверджені
	6432 Податкові зобов'язання непідтверджені (очікувані)	використовується для обліку податкових зобов'язань не підтверджених
	6435 «Умовний продаж»	використовується під час донарахування ПДВ згідно з п. 188.1 ПКУ (до мінімальної бази), у разі анулювання свідоцтва платника ПДВ (п. 184.7 ПКУ) та в інших випадках, коли ПКУ передбачено донарахування податкових зобов'язань
	6433 «Податкові зобов'язання» / «Податкове зобов'язання, що підлягає коригуванню»	призначений для нарахування компенсуючих податкових зобов'язань відповідно до п.п. 198.5 і 199.1 ПКУ.

Продовження таблиці 1.2

4.	Субрахунок 644 «Податковий кредит»	для обліку суми ПДВ, на яку підприємство набуло право зменшити податкове зобов'язання
	Субрахунок 6441 «Податковий кредит» / «Податковий кредит із ПДВ підтверджений»	для обліку податкового кредиту в разі перерахування передоплати за товари, роботи, послуги. Податковий кредит підтверджений
	Субрахунок 6442 «Податковий кредит»/ «Податковий кредит непідтверджений»	для обліку сум вхідного ПДВ, які не підтверджені податковими накладними, зареєстрованими в ЄРПН, або у випадку, якщо у платника ПДВ є ПН від контрагента, яка зареєстрована в ЄРПН, але містить помилки
	Субрахунок 6443 «Податковий кредит» / «Податковий кредит, що підлягає коригуванню»	для обліку сум вхідного ПДВ, що підлягає за бухгалтерськими довідками, за помилково отриманими або не отриманими від контрагента податковими накладними та розрахунками коригування тощо

Джерело: складено за даними [14, 17]

Так до субрахунку 644 «Податковий кредит» передбачено новий аналітичний субрахунок «Податковий кредит непідтверджений», наприклад - 644/2 на якому відображаються суми податкового кредиту коли від постачальника не отримана податкова накладна, зареєстрована в ЄРПН. Сальдо за цим субрахунком може бути тільки дебетовим, яке і свідчить, що на кінець періоду податкова накладна не отримана [17].

Таблиця 1.3

Відображення в обліку операцій щодо ПДВ

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
01	02	03	04
1	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ при реалізації товару	701	641
2	Відображено податковий кредит з ПДВ (без податкової накладної при наявності фіскального чеку, в межах норм)	641	685,372
3	Відображено податковий кредит з ПДВ при купівлі	641	631
4	Відображено суму податкового зобов'язання з ПДВ у разі отримання передоплати (податкова накладна сформована своєчасно)	643	641
5	Нараховано податковий кредит, не підтверджений ПН	6442	644
6	Списано на витрати не підтверджений податковий кредит	949	6442

Джерело: складено за даними [14].

Право на податковий кредит за платником податку зберігається протягом 1095 днів з дати складання податкової накладної. Після закінчення цього строку невідображений податковий кредит списується на витрати бухгалтерською проводкою - Дебет 949 Кредит 644/2.

Суми відображені на субрахунках 643 і 644 є транзитними і не беруть участі при визначенні ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету у звітному періоді. Частіше за все дані субрахунки 643 і 644 використовують, наприклад, у випадках, коли податковий кредит або податкові зобов'язання з ПДВ відображені в податкових розрахунках в одному звітному періоді, а отримання товарів (робіт, послуг) або їх відвантаження відбувається в інших звітних періодах. Субрахунок 643 як правило використовують при блокуванні податкових накладних під час їх моніторингу (643/2 «Податкове зобов'язання з ПДВ непідтверджене»).

1.3. Дискусійні та проблемні питання обліку та справляння ПДВ

Податок на додану вартість є основним непрямим податком не тільки у нашій країні, а і у державах-членах Європейського Союзу, його застосування є однією з умов вступу до ЄС нових членів.

Організація обліку ПДВ пов'язана з необхідністю вирішення цілої низки важливих питань, які виникають під час здійснення виробничої діяльності щодо: порядку обліку ПДВ у разі, коли товари (послуги) придбавають для використання в госпдіяльності та в операціях, що обкладаються ПДВ та у разі, коли товари (послуги) придбавають для використання (повного або часткового) в операціях, що не обкладаються ПДВ; визначення питання як і коли можна списати податковий кредит, якщо податкова накладна не була зареєстрована постачальником протягом означеного нормативного терміну такої реєстрації (1095 днів); як враховувати в обліку ПДВ у разі реалізації товарів (послуг), зокрема, і у випадку, якщо база оподаткування вища від їх договірної вартості; як відобразити в обліку нарахування податкових зобов'язань із ПДВ при

списанні різних видів запасів внаслідок їх псування, крадіжки, недостачі; як відобразити коригування податкових зобов'язань і податкового кредиту при поверненні товарів (послуг); ведення обліку руху грошей на електронному рахунку в системі електронного адміністрування даного податку; як відобразити в обліку підприємства донарахування податкових зобов'язань, суми штрафу і пені за уточнюючими розрахунками до декларації з ПДВ; як відображати в обліку нарахування ПДВ за залишками товарів і необоротних активів при анулюванні ПДВ-реєстрації тощо [5, 24].

Певна проблематика практичного обліку ПДВ стосується ситуацій коли виникають так звані перехідні (незавершені) операції, наприклад, коли виникає перша подія за певною операцією, а суб'єкт господарювання ще не зареєстрований платником ПДВ, а друга подія за цією операцією відбувається, коли підприємство вже набуло статусу платника податку, і навпаки. Тобто початок таких операцій відбувається до ПДВ-реєстрації або ПДВ-анулювання, а завершується після цієї дати.

Окремої уваги потребують часткові операції, тобто часткового відвантаження чи часткової оплати за операцією до ПДВ-реєстрації і відповідно її завершення після того, як підприємство стає платником ПДВ.

Завершальна операція, яка застала підприємство у статусі платника ПДВ, на ПДВ-облік ніяк не впливає і відповідно ПДВ за такою операцією не нараховують і податкову накладну (ПН) не складають.

Однак, якщо платник податку до його ПДВ-реєстрації на дату першої події відповідно до вимог ПКУ (у зв'язку з досягненням обсягу оподатковуваних операцій 1 мільйон грн.) зобов'язаний був зареєструватися платником ПДВ але не зробив цього, тоді податкові зобов'язання з податку мають бути нараховані.

При ситуаціях часткової оплати чи часткового відвантаження слід досліджувати обсяг операції з ПДВ виникають тільки щодо тієї частини операції, яка відбулася після ПДВ-реєстрації.

Для ПДВ-обліку покупця принцип залишається і відіграє роль правило «першої події». Тобто до складу податковоо кредиту можуть потрапити лише ті вхідні податкові накладні, дата складання яких збігається з періодом реєстрації покупця платником ПДВ.

На момент відображення податкового кредиту за незавершеними операціями потрібно, щоб така накладна була зареєстрована, мала правильний ПІН покупця та інші обов'язкові реквізити. Якщо ж вона оформлена на покупця - неплатника ПДВ, то права на податковий кредит за такою накладною не виникає.

Дискусії щодо ПДВ пов'язані здебільшого із впровадженням механізму відшкодування сум податку. Практичний досвід більшості країн свідчать, що цей податок вразливий до можливості уникати сплати податкових зобов'язань та несе ризики відшкодування несплаченого ПДВ із бюджету [31, 44].

Процедура відшкодування ПДВ нерідко є серйозним випробуванням для підприємств. Затримки у відшкодуванні ПДВ негативно впливають на грошовий потік і фінансове планування підприємств. Процедура відшкодування є складною та бюрократичною, вимагає велику кількість документації та дотримання строгих процедурних вимог, несе можливість зловживань і махінацій у процесі відшкодування.

Дискусійною є думка науковців про те, що існує необхідність зміни розмірів ставок ПДВ у бік зниження або диференціації. Практика диференційованого оподаткування існує у багатьох країнах, в яких справляється ПДВ [8].

На думку багатьох вчених ставку податку в подальшому необхідно знизити до 15%. Втрати бюджету від зниження ставок ПДВ пропонується покрити скороченням пільг зі сплати податку та запровадженням мораторію на надання нових пільг, а також вилученням пільг, які не мають соціальної направленості і надані за галузевою ознакою.

Під час оцінки фіскального потенціалу ПДВ було встановлено, що фіскальна ефективність ПДВ прямо залежить від рівня використання пільгового

оподаткування, якості податкового адміністрування та реалізації заходів, направлених на недопущення використання схем ухилення від сплати податку. Однак скасування пільг з ПДВ у сучасних умовах може не лише не принести додаткових надходжень до бюджету, але й значно зашкодити розвитку окремих галузей економіки.

Недосконалість системи обліку розрахунків із бюджетом з ПДВ та неефективне втручання в систему адміністрування ПДВ призводить до виникнення фактів зловживань із боку як підприємств, так і податкової служби. Окремою проблемою є блокування податкових накладних, яка має негативні наслідки для бізнесу. При виникненні такої ситуації контрагент-покупець не має змоги сформувати податковий кредит по заблокованих накладних і може притримати остаточний розрахунок за поставлений товар чи надані послуги. Невжиття заходів з розблокування податкових накладних може призвести до віднесення платника податків до категорії ризикових, що в свою чергу ще підвищує негативні наслідки. Це може завдати репутаційних втрат і спричинити неможливість конкурувати з іншими постачальниками, привести до наступного блокування всіх без винятку податкових у майбутньому. Також вимивається обіговий капітал підприємства, який воно могло би використовувати на розвиток свого бізнесу [44].

Для вирішення ситуації необхідно здійснювати пошук реальних і дієвих способів удосконалення обліку податку у контексті методик розрахунків ПДВ, його первинного та аналітичного обліку, усунення ручного втручання в систему адміністрування.

Ми підтримує думку науковців та практиків щодо складності облікового відображення розрахунків з ПДВ тна рахунках обліку та формування звітних даних. Хоча використання субрахунків 643 і 644 дає можливість здійснювати порівняння підтвердженого і непідтвердженого ПДВ, контролювати сформовані та отримані податкові накладні, перевіряти достовірність облікових даних, зокрема, сальдо субрахунку 644/2 «Податковий кредит з ПДВ непідтверджений» на кінець періоду показує суму вхідного ПДВ із податкових

накладних (у розрізі контрагентів), іще не зареєстрованих у ЄРПН. А залишок за субрахунком 643/2 «Податкове зобов'язання з ПДВ не підтверджене» свідчить, що є постачання товарів (послуг) у звітному періоді, за якими податкові накладні ще не складені або не зареєстровані.

Стосовно застосування субрахунку 6433 «Податкові зобов'язання, що підлягають коригуванню» – для обліку податкових зобов'язань, нарахованих на дату придбання у платників ПДВ товарів або послуг, які повністю (п. 198.5 ПК) або частково (п. 199.1 ПК) використовуватимуться в неоподатковуваних операціях або в негосподарській діяльності. За фактом податкових вимог коригуванню підлягають тільки суми, які нараховуються на підставі п. 199.1 Податкового Кодексу і тому пропонується на субрахунку 6433 виділити два наступні субрахунки: 64331 – для обліку ПДВ, нарахованого згідно з п. 198.5 Податкового Кодексу, та 64332 – для обліку ПДВ, нарахованого згідно з пунктом 199.1 ПКУ [37].

В наукових дослідженнях існує думка що сьогодні на практиці використовуються дві паралельні моделі обліку ПДВ, які стосуються фінансового обліку ПДВ і податкових розрахунків за ПДВ.

РОЗДІЛ 2. ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ НА ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»

2.1. Загально-організаційна характеристика підприємства та його облікової політики

В якості об'єкта дослідження обрано транспортне підприємство - ТОВ «СП ЄВРОТРАНС». Підприємство займається перевезенням небезпечних вантажів по території України та за її межами. Розташоване у місті Одесі.

Основними видами діяльності відповідно до класифікації КВЕД значаться: 49.41 Вантажний автомобільний транспорт; 49.31 Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення; 49.32 Надання послуг таксі; 49.39 Інший пасажирський наземний транспорт, н.в.і.у.; 63.99 Надання інших інформаційних послуг, н.в.і.у.; 77.11 Надання в оренду автомобілів і легкових автотранспортних засобів; 77.12 Надання в оренду вантажних автомобілів; 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту; 49.20 Вантажний залізничний транспорт.

Товариство з обмеженою відповідальністю «СП ЄВРОТРАНС» є юридичною особою приватного права, зареєстрованою відповідно закону України «Про Державну реєстрацію юридичних, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» (додаток 1). Перебуває на податковому обліку ДПІ в Приморському районі Головного управління ДПС в Одеській області, було зареєстровано 08.08.2017 року. Розмір статутного капіталу фірми складає 1 000 000,00 гривень та сформований повністю. Товариство орендує частину нежитлового приміщення під офіс. Засновником підприємства є іноземна компанія SP Gaz Trading Kft (Угорщина). Бенефіціарним власником є громадянин Румунії. Підприємство ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» має у своєму розпорядженні всі необхідні ресурси для здійснення повноцінного виду господарської діяльності, а саме:

- ліцензії на здійснення внутрішніх та міжнародних перевезень небезпечних вантажів (додаток 2);
- має у оренді відкриті майданчики для відстою транспортних засобів;
- орендоване офісне приміщення.

Схема організаційної структури підприємства ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» представлена на наступному рисунку:

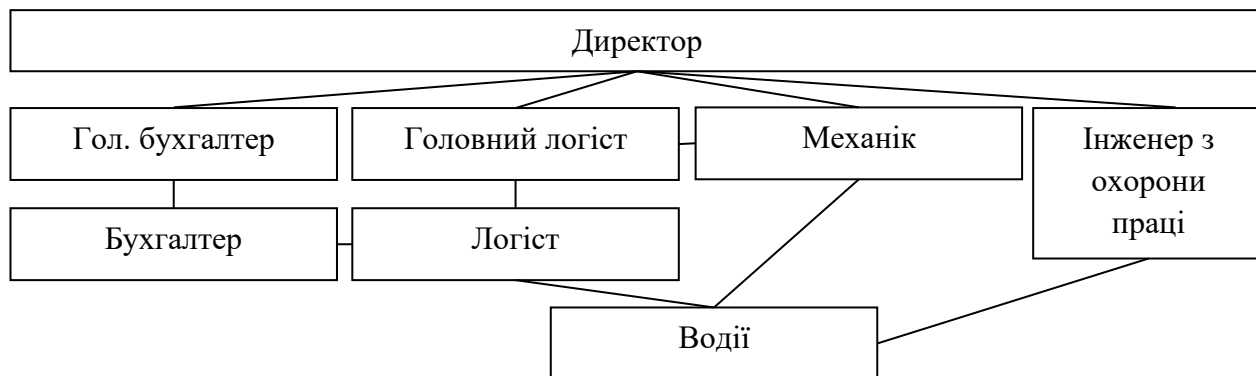

Рис. 2.1. Організаційна структура управління підприємством

Джерело: складено за даними підприємства.

Загальна чисельність працівників підприємства постійно змінюється і є залежною від сезонності. Сезоном надання послуг вважається пік споживання відповідних вантажів, наприклад, збір врожаю. Найбільш плинною є категорія водіїв.

Підприємство має в своєму розпорядженні:

1. 50 одиниць орендованих автотранспортних засобів, а саме: сідельні тягачі (26 одиниць) та автоцистерни (24 одиниць). Відомості про вищезазначені об'єкти оподаткування відображено у формі № 20-ОПП.

2. Малоцінні необоротні активи, які безпосередньо застосовуються, для підтримання транспортних засобів в робочому стані – це пристрої спостереження GPS, радіостанції.

Товариство належним чином виконує свої податкові зобов'язання. Вся діяльність підприємства здійснюється в межах чинного законодавства України. Транспортні послуги, що надаються на території України та за її межами

проходять із дотриманням всіх процедур та із сплатою всіх необхідних платежів.

Бухгалтерський облік веде бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером. Бухгалтерія забезпечує відповідних користувачів, в першу чергу керівництво, повною та неупередженою інформацією про фінансове становище та результати діяльності підприємства. Головний бухгалтер, який очолює даний підрозділ підприємства, призначається і звільняється зі своєї посади наказом керівника підприємства.

Основними функціями бухгалтерії є:

- безперервне ведення бухгалтерського обліку на підприємстві;
- організація бухгалтерського обліку відповідно до законодавства та установчих документів, забезпечення дотримання встановлених єдиних методологічних принципів бухгалтерського обліку;
- дотримання правил документообігу і технології обробки облікової інформації;
- контроль над дотриманням порядку оформлення первинних документів;
- систематизація інформації, що міститься в первинних документах на рахунках бухгалтерського обліку та в регістрах синтетичного та аналітичного обліку, шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку в тому періоді, в якому вони були здійснені;
- для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності проведення інвентаризації активів і зобов'язань, під час якої перевіряються і документально підтверджуються їх наявність, стан і оцінка;
- забезпечення складання і подання на основі даних бухгалтерського обліку у встановлені законом терміни фінансової, податкової, статистичної та інших форм звітності.

Процес обліку автоматизовано і ведеться в комп'ютерній програмі «1С: Підприємство 8.3» (Business automation software Бухгалтерія. КОРП). Документообіг з постачальниками, покупцями, банками, контролюючими

органами та іншими на досліджуємому підприємстві здійснюється виключно в електронному вигляді з використанням ЄЦП та таких сервісів і програм як: «Вчасно» та «М.Е.Дос». Також підприємство активно користується Електронним кабінетом платника податків, особливо щодо обліку, моніторингу та контролю операцій з розрахунків з податку на додану вартість.

Важливе значення для організації обліку на підприємстві має його облікова політика, яка відіграє і суттєву роль при формуванні показників для цілей оподаткування, зокрема в частині обліку ПДВ. Організація обліку розрахунків з ПДВ в межах вимог облікової політики передбачає вибір певних методичних прийомів, способів і процедур для ведення обліку. Підприємство повинно формувати облікову політику виважено та ретельно враховуючи всі особливості обліку ПДВ передбачені податковим законодавством.

Обґрунтування облікової політики в частині ПДВ базується на низці чинників, які враховують: форму власності та організаційно-правову форму підприємства; його галузеву специфіку і вид діяльності; організаційну структуру управління та розгалуженість структурних підрозділів; обсяги діяльності; систему оподаткування; матеріально-технічне оснащення; кваліфікацію кадрів; форми розрахунків із покупцями та постачальниками; систему внутрішньої звітності перед власниками й іншими користувачами фінансової інформації; вимоги законодавства тощо.

Особлива увага при цьому приділяється формуванню робочого плану рахунків в частині обліку операцій з ПДВ відповідно до загального плану рахунків та необхідності узагальнення інформації про розрахунки підприємства за ПДВ. На формування на рахунках обліку інформації про розрахунки з ПДВ суттєво впливають методичні аспекти обліку запасів та необоротних активів. Виходячи з вищезазначеного вважаємо за доцільне додатково включати до складу елементів облікової політики окремі положення для обґрунтування процесу ціноутворення на підприємстві.

Повнота та правильність організації обліку ПДВ дасть можливість значно полегшити роботу з обліку ПДВ та запобігти виникненню проблемних і штрафоформуючих ситуацій на підприємстві.

2.2. Особливості обліку розрахунків з ПДВ на підприємстві

Підприємство є платником ПДВ з 1 вересня 2018 року. Реєстрація здійснена шляхом подання реєстраційної заяви за формою №1-ПДВ до контролюючого органу за своїм місцезнаходженням. Заява подана згідно з вимогою ПКУ пунктом 183.7, статті 183 не пізніше ніж за 10 календарних днів до початку податкового періоду, з якого підприємство стало вважатись платником ПДВ та має право на формування податкового кредиту і складання податкових накладних (п. 183.3 ст. 183 ПКУ). Заява про реєстрацію платником ПДВ подана з використанням засобів електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» та «Про електронні довірчі послуги» (додаток 3).

Після реєстрації підприємства платником ПДВ та присвоєння йому індивідуального податкового номера в Казначействі підприємству відкрито ПДВ-рахунок.

Платник податку засобами клієнтського програмного забезпечення направляє електронні запити щодо отримання відомостей з Системи електронного адміністрування ПДВ. Для отримання свідотцтва платника ПДВ підприємство направляє запит про отримання витягу з реєстру платників податку на додану вартість за формою №1-ЗВР (додаток 3).

Підприємством в системі робочого плану рахунків обліку ПДВ передбачено застосування субрахунків аналітичного обліку щодо розрахунків з бюджетом з ПДВ (табл. 2.1).

Кожен із наведених субрахунків відіграє свою роль у складному механізмі обліку ПДВ на підприємстві. Серед наведеного переліку відзначимо субрахунок 641/ПДВ_{штраф}, який дозволяє відстежувати заборгованість

підприємства перед бюджетом за штрафами, пов'язаними з ПДВ, та її погашення, так як штрафні санкції сплачуються безпосередньо в бюджет, а не на електронний рахунок. Таке виділення даного субрахунка є в нагоді, оскільки дозволяє своєчасно відстежувати розрахунки за нараховані штрафи і така інформація не буде плутатися з інформацією по основному субрахунку 641/ПДВ.

Таблиця 2.1

Рахунки обліку ПДВ

Субрахунки	Назва рахунку обліку
1	2
641/ПДВ	Розрахунки з бюджетом з ПДВ
641/ПДВ _{штраф}	Розрахунки з бюджетом за штрафними санкціями ПДВ
6431	Податкові зобов'язання підтверджені
6432	Податкові зобов'язання непідтверджені (очікувані)
6435	Умовний продаж
6441	Податковий кредит підтверджений
6442	Податковий кредит непідтверджений
6443	Податковий кредит, що підлягає коригуванню

Джерело: складено за даними спеціалізованої бухгалтерської програми

Субрахунок обліку 315/ПДВ допомагає виділити розрахунки за електронним рахунком у СЕА ПДВ серед інших спеціальних рахунків підприємства, відкритих у Казначействі. Однак, даний рахунок підприємством не використовується.

ПДВ непідтверджений (очікуваний) на підставі первинних документів проводиться в обліку на момент виникнення податкових зобов'язань/податкового кредиту за ПДВ (обороты за Кредитом 6432 - у частині податкових зобов'язань і за Дебетом 6442 - у частині податкового кредиту). В свою чергу, ПДВ підтверджений проводиться за фактом реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в ЄРПН (обороты за Дебетом 6432 - у частині податкових зобов'язань і за Кредитом 6442 - у частині податкового кредиту).

Сальдо субрахунку 6442 на кінець періоду показує суму податкового кредиту з ПДВ із податкових накладних (у розрізі контрагентів, договорів,

тощо), які ще не зареєстровані у ЄРПН. А ось на субрахунку 6432 можемо побачити, чи є у звітному періоді операції з постачання товарів або послуг, за якими податкові накладні ще не складені та/або не зареєстровані. Таким чином, порівнюючи субрахунки непідтвердженого (очікуваного) і підтвердженого ПДВ дозволяє перевірити достовірність облікових даних. Інформація, яку підприємство накопичує у програмі М.Е.Дос дозволяє використовувати спеціальні звіти для аналізу ПДВ – обліку: реєстр податкових документів, звірка документів з ЄРПН, звірка з реєстраційним лімітом ДПС, реєстр виданих та отриманих податкових накладних, створення податкових накладних на основі чеків, податкові декларації з ПДВ (рис. 2.2).

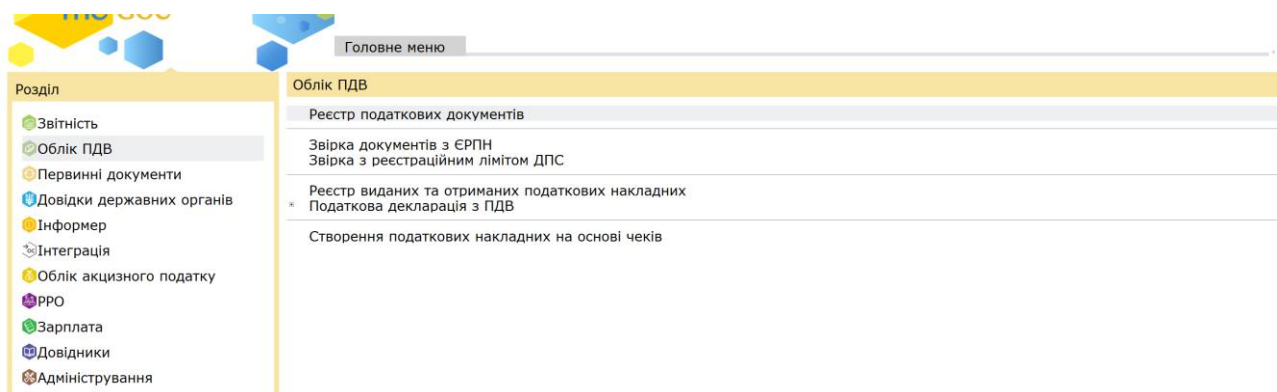

Рис. 2.2. Модуль програми М.Е.Дос з обліку ПДВ

Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства.

В якості операцій підприємства за якими виникає право на податковий кредит є придбання палива, запасних частин, проведення ремонту та обслуговування автомобільного транспорту (додатки 4, 5, 6, 7). Придбання палива для заправки автотранспорту підприємства здійснюється на підставі договору купівлі-продажу товарів з використанням паливних карток (додаток 4). За умовами договору передбачена передплата в рамках якої здійснюється отримання товарів та послуг на АЗС продавця, зарахування послуг відбувається на підставі звіту надавача послуг за певний звітний період (додаток 5,6).

Враховуючи особливість діяльності підприємства ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» у розрізі наявності операцій з різними ставками ПДВ 20% та

0%, радимо підприємству використовувати субрахунки 3611 «Розрахунки з вітчизняними покупцями з ПДВ 20%» та 3612 «Розрахунки з вітчизняними покупцями з ПДВ за нульовою ставкою», оскільки таким чином ми зможемо відслідковувати інформацію та обсяг операцій щодо формування податкових накладних з основної (20%) та нульовою ставкою ПДВ.

Оскільки, на субрахунок 6432 не виділяються суми ПДВ за 0% ставкою то відповідно важко відслідкувати необхідність своєчасної виписки таких податкових накладних. Також, задля полегшення самоперевірки, необхідно застосовувати авансові рахунки для обліку розрахунків із контрагентами, такі як 371 «Розрахунки за виданими авансами» і 681 «Розрахунки за авансами одержаними», що дасть змогу перевірити правильність нарахування податкових зобов'язань і податкового кредиту.

Так, сальдо субрахунку 6431 на кінець звітного періоду має відповідати 1/6 (при ставці 20%) від отриманих із ПДВ передоплат (Кредитове сальдо субрахунків 3611, 377 тощо або 681). Аналогічно Кредитове сальдо 6441 на кінець звітного періоду має дорівнювати 1/6 (при ставці 20%) від перерахованих із ПДВ передоплат (Дебетові сальдо субрахунків 631, 685 тощо або 371).

Спеціальні субрахунки з обліку ПДВ (6433, 6435, 6443) застосовуються в особливих операціях. При веденні аналітичного рахунку «Податкові зобов'язання, що підлягають коригуванню» (6433 можна розділити облік податкових зобов'язань у разі часткового (згідно з п. 199.1 ПКУ - наприклад, увести аналітичний рахунок 64331) і повного (згідно з п. 198.5 ПКУ - наприклад, аналітичний рахунок 64332) використання товарів (послуг) в не оподатковуваних ПДВ операціях і/або в негосподарській діяльності.

Нарахування податкових зобов'язань з ПДВ здійснюється за операціями щодо надання послуг з перевезення вантажів. Послуги надаються на підставі відповідних договорів між замовниками послуг та підприємством. Документами, що підтверджують їх надання є акти наданих послуг, товарно-

транспортні накладні, CMR (додатки 8, 9, 10). Також підприємство може отримувати передплати для надання послуг на виставлених рахунках.

Облік податкових зобов'язань з ПДВ наведено у таблиці 2.2. В програмі підприємства нарахування податкових зобов'язань відбувається на підставі проведення документів: «реалізація товарів і послуг», «надходження на банківський рахунок» (додатки 11, 12). При проведенні документів в автоматичному режимі відбуваються записи на рахунках обліку (додаток 13). Узагальнення інформації на рахунках бухгалтерського обліку ПДВ можливо побачити сформувавши відповідні оборотно-сальдові відомості за такими рахунками (додаток 14).

Таблиця 2.2

Облік податкових зобов'язань з ПДВ

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	2	3	4
1	Відвантажено продукцію, необоротні активи (виконано роботи, надано послуги)	361,377	701,703,712
2	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	701,703,712	6432
3	Зареєстровано податкову накладну в ЄРПН	6432	641
4	Отримано оплату (друга подія)	311	361,377
5	Отримано передоплату за товари, роботи, послуги	311	681
6	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ, складено податкову накладну	6413	6412
7	Зареєстровано податкову накладну в ЄРПН	6432	641
8	ідображено дохід від реалізації (відвантажено товари, надано послуги, виконано роботи)	361,377	701,703,712
9	Закрито розрахунки з ПДВ	701,703,712	6431
10	Залік заборгованостей	681	361,377
11	Зменшено дохід на вартість поверненого продукції	704	361,377
12	Відкориговано податкові зобов'язання за ПДВ (методом сторно)	704	6432
13	Зареєстровано розрахунок коригування в ЄРПН (методом сторно)	6432	641
14	Повернено передоплату покупцеві	681	311
15	Сторновано податкові зобов'язання з ПДВ	6431	6432
16	Зареєстровано розрахунок коригування	6432	641
17	Донараховано податкові зобов'язання до мінімальної бази*	949	6433
18	Зареєстровано податкову накладну (з типом причини 15) у ЄРПН	6435	641

Джерело: складено за даними підприємства

ПДВ можуть додатково донараховувати на базу: за купівельними товарами (послугами) - на перевищення ціни придбання над договірною вартістю; за необоротними активами - на перевищення балансової вартості над договірною ціною; за готовою продукцією (власними послугами) - на перевищення звичайної ціни над договірною вартістю.

Для реєстрації податкових накладних ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» використовує програму М.Е.Дос (рис.2.3). Для цього підприємство в форматі XML вивантажує податкові накладні/розрахунок коригувань з програми 1С та імпортує їх до програми М.Е.Дос, перевіряючи чи всі вони були вивантажені та відправляє їх на реєстрацію у встановлені терміни (граничним днем для реєстрації податкових накладних/розрахунків коригувань за першу половину місяця є 5 число наступного місяця, а за другу половину – 18 число).

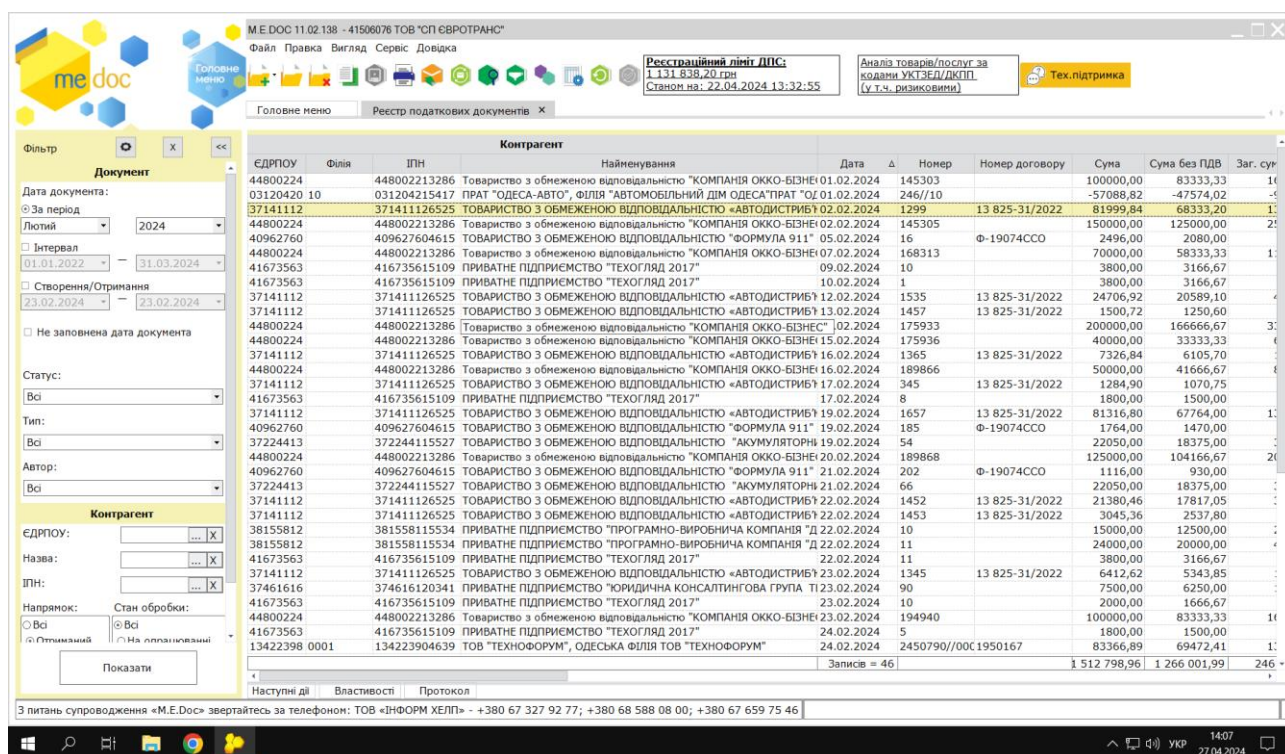

Рис. 2.3. Реєстр податкових документів підприємства у програмі М.Е.Дос
Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства

Перед відправкою на реєстрацію також перевіряється наявність реєстраційного ліміту ДПС за допомогою відправки запиту щодо суми податку,

на яку підприємство має право зареєструвати податкову накладну та/або розрахунок коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Також важливо перевірити чи всі необхідні реквізити ПН/РК заповнені (приклад заповнення рис. 2.4), а саме: порядковий номер податкової накладної; дата її складання; правильність повної або скороченої назви, які зазначені у статутних документах, податковий номер платника податку (продавця та покупця). У разі постачання/придбання філією (структурним підрозділом) товарів/послуг, яка фактично є від імені головного підприємства - платника податку стороною договору, у податковій накладній, крім податкового номера платника податку додатково зазначається числовий номер такої філії (структурного підрозділу); повна або скорочена назва, зазначена у статутних документах юридичної особи; опис (номенклатура) товарів/послуг та їх кількість, обсяг; ціна постачання без урахування податку; ставка податку та відповідна сума податку в цифровому значенні; загальна сума коштів, що підлягають сплаті з урахуванням податку; код товару згідно з УКТ ЗЕД, для послуг – код послуги згідно з Державним класифікатором продукції та послуг; індивідуальний податковий номер.

М.Е. ДОС 11.02.138 - 41506076 ТОВ "СП СВІТОТРАНС"

Файл Правка Вигляд Сервіс Довідка

Головне меню Реєстр податкових документів 31201015

ПОДАТКОВА НАКЛАДНА 12022024 10

Постачальник (продавець) ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП СВІТОТРАНС" 415060765678 41506076

Отримувач (покупець) ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП ГАЗ ПЛЮС" 443312626556 44331265

Розділ А

I	Загальна сума коштів, що підлягають сплаті, з урахуванням податку на додану вартість	120 000,00
II	Загальна сума податку на додану вартість, у тому числі:	20 000,00
III	загальна сума податку на додану вартість за основною ставкою	20 000,00
IV	загальна сума податку на додану вартість за ставкою 7%	
V	загальна сума податку на додану вартість за ставкою 14%	
VI	Усього обсяг постачання за основною ставкою (код ставки 20)	100 000,00
VII	Усього обсяг постачання за ставкою 7% (код ставки 7)	
VIII	Усього обсяг постачання за ставкою 14% (код ставки 14)	
IX	Усього обсяг постачання при експорті товарів за ставкою 0% (код ставки 901)	
X	Усього обсяг постачання на митній території України за ставкою 0% (код ставки 902)	
XI	Усього обсяг операцій, звільнених від оподаткування (код ставки 903)	
XII	Дані щодо зворотної (схемної) тари	

Розділ Б

№ з/я	Опис (номенклатура) товарів/послуг	Код		Одиниці виміру		Кількість (об'єм, обсяг)	Ціна постачання (кодів) товару/послуги без урахування податку на додану вартість	Код ставки	Код мітки 7	Обсяг постачання (без урахування податку на додану вартість)	Сума податку на додану вартість
		товару згідно з УКТ ЗЕД	послуги згідно з ДПП	виміру	позначення (символізм)						
1	Транспортні послуги автомобілем по території України та за межами України	3.1	3.2	46.41.13.00.00	т	0000	1 200,00	8	9	10	11

Згідно з розміром фактури* Вид: загально-правовий документ*

Наступні дії: Принтінг Властивості Протокол перевірки Очікується доставка Повідомлення Квитанція №1 Відправлено контрагенту Доставлено контрагенту

3 питань супроводження «М.Е.Дос» звертайтеся за телефоном: ТОВ «ІНФОРМ ХЕЛП» - +380 67 327 92 77; +380 68 588 08 00; +380 67 659 75 46

Період: Лютий 2024 90%

14:08 27.04.2024

Рис.2.4. Сформована податкова накладна підприємства в програмі М.Е.Дос

Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства

У разі виписки податкової накладної з нульовою ставкою ПДВ у графі «Код ставки» зазначається код ставки «902» та графа 11 не заповнюється (рис. 2.5).

До операцій підприємства, які оподатковуються з ставкою 0% відносяться операції з вантажних перевезень небезпечних вантажів за територією України. До таких небезпечних вантажів за якими надаються послуги перевезень підприємством відносяться скраплений вуглекислий газ, дизельне пальне та бензин.

ME.DOC 11.02.138 - 41506076 ТОВ "СП ЄВРОТРАНС"

Податкова накладна 11021024 / 9

Постачальник (продавець): ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП ЄВРОТРАНС" (41506076578)

Отримувач (покупець): ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП ГАЗ ПЛЮС" (44331285656)

Розділ А											
I		Загальна сума коштів, що підлягають стягненню з урахуванням податку на додану вартість									
II		Загальна сума податку на додану вартість, з урахуванням ставок									
III		Загальна сума податку на додану вартість за ставкою 7%									
IV		Загальна сума податку на додану вартість за ставкою 14%									
V		Усього обсяги постачання за основною ставкою (код ставки 20)									
VI		Усього обсяги постачання за ставкою 7% (код ставки 7)									
VII		Усього обсяги постачання за ставкою 14% (код ставки 14)									
VIII		Усього обсяги постачання при експорті товарів за ставкою 0% (код ставки 901)									
IX		Усього обсяги постачання на внутрішній ринок України за ставкою 0% (код ставки 902)									
X		Усього обсяги операцій, звільнених від оподаткування (код ставки 903)									
XI		Дані щодо зворотної (настанови) тари									
XII											
Розділ Б											
№ з/п	Опис (назва/код) товару/послуги	Код товару згідно з УКТ ЗЕД	Код одиниці вимірювання	Кількість	Ціна постачання одиниці товару/послуги без урахування податку на додану вартість	Код ставки	Код відсотка	Обсяг постачання (без урахування податку на додану вартість)	Сума податку на додану вартість		
1	Моторні транспортні засоби по території України та іноземних	3.1	3.3	40.41.13-00.00	т	0006	80	330,00	28 000,00		

Згідно розрахунку-фактури № _____ від _____

Відомості про постачальника: ТОВ "СП ЄВРОТРАНС" (41506076578)

Відомості про отримувача: ТОВ "СП ГАЗ ПЛЮС" (44331285656)

З питань супроводження «М.Е.Дос» звертайтеся за телефоном: ТОВ «ІНФОРМ ХЕЛП» -- +380 67 327 92 77; +380 68 588 08 00; +380 67 659 75 46

Період: Лютий 2024 90%

Рис. 2.5. Податкова накладна підприємства в програмі М.Е.Дос за 0%
Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства

Підприємство за допомогою ключів ЄСЦП має доступ до Електронного кабінету платника податків в якому міститься інформація щодо окремих Реєстрів податкових виданих накладних/розрахунків коригування, отриманих накладних/розрахунків коригування, та накладних/розрахунків коригування реєстрація яких зупинена. Реєстри розміщено у відкритій частині Електронного

кабінету. Пошук інформації в Реєстрі ПН/РК реєстрація яких зупинена здійснюється за такими фільтрами: «Індивідуальний податковий номер», «Податковий номер Покупця», «Номер ПН/РК», «Реєстраційний номер ПН/РК», «Дата реєстрації ПН/РК в ЄРПН», «Дата складання ПН/РК», а також запроваджено сервіс - подання скарги на рішення комісій, які приймають рішення про реєстрацію податкової накладної/розрахунку коригування.

У разі зупинки реєстрації податкової накладної підприємство має термін у 365 календарних днів для прийняття заходів щодо її розблокування. Для цього підприємство подає повідомлення про подання пояснень та копій документів щодо податкових накладних, реєстрація яких зупинена (рис. 2.6).

ПОВІДОМЛЕННЯ
про подання пояснень та копій документів щодо податкових накладних/розрахунків коригування, реєстрацію яких зупинено

11.07.2022 № 2

Податковий номер плативця податку або серія та/або номер паспорта* 41506076

Найменування/Прізвище, ім'я по батькові ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП ЄВРОТРАНС"

Контролюючий орган, до якого подається документ 1553 ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДПС В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ, ПРИМОРСЬКА ДЕРЖАВНА ПОДАТКОВА ІНСПЕКЦІЯ

Реквізити ПН/РК, реєстрацію яких зупинено

№ з/п	Дата складання ПН/РК	Порядковий номер ПН/РК	Номер філії	Реєстраційний номер (за книжечкою, якою повідомлено про зупинку)	Індивідуальний податковий номер	Отримувач (покупець) найменування (прізвище, ім'я, по батькові)	Обсяг постав-ки (коригуван-ня обсягів поставачення без урахування ПДВ (грн.))	Сума ПДВ (сума коригування ПЗ та ПЗ) (грн.)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	08.05.2022	46 / -	-	9076053364	433184815531	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП ІМПЕКС"	36 150,00	7 230,00

12 Кількість даних

Пояснення
Відповідно до вимог п.201.1. ст.201 ПКУ ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» складена та подана на реєстрацію податкова накладна № 46 від 08.05.2022 р. на суму 43 380,00 грн. з ПДВ. 13.06.2022 отримана Книжечка № 1 про зупинення реєстрації податкової накладної № 46. Надано пояснення щодо реєстрації податкової накладної.

Для юридичної особи ☒ керівник ☐ уповноважена особа
Для фізичної особи – підприємця ☐ підприсмець ☐ представник

ЕП Крим Євген

Наступні дії: Приняття Властивості Протокол перевірки Очікується доставка Повідомлення Квитанція №1 Квитанція №2

З питань супроводження «М.Е.Дос» звертайтеся за телефоном: ТОВ «ІНФОРМ ХЕЛП» - +380 67 327 92 77; +380 68 588 08 00; +380 67 659 75 46

Період: Липень 2022 90%

14:14 27.04.2024

Рис. 2.6. Повідомлення щодо надання пояснень щодо податкових накладних, реєстрація яких зупинена в програмі М.Е.Дос

Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства

У цьому повідомленні вказуються дані щодо податкових накладних, реєстрацію яких було зупинено, надаються пояснення та усі необхідні копії документів, які підтверджують реальність здійснення відповідних операцій щодо реєстрації такої накладної (такими документами будуть: договори; договори, довіреності, акти керівного органу платника податку, якими

оформлено повноваження осіб, які одержують продукцію в інтересах платника податку для здійснення операції; первинні документи щодо постачання/придбання товарів, послуг, зберігання і транспортування, навантаження, розвантаження продукції, складські документи, акти приймання-передачі товарів (робіт, послуг); розрахункові документи та/ або банківські виписки з особових рахунків; документи щодо підтвердження відповідності продукції, наприклад, сертифікати, паспорти якості, тощо (рис. 2.7).

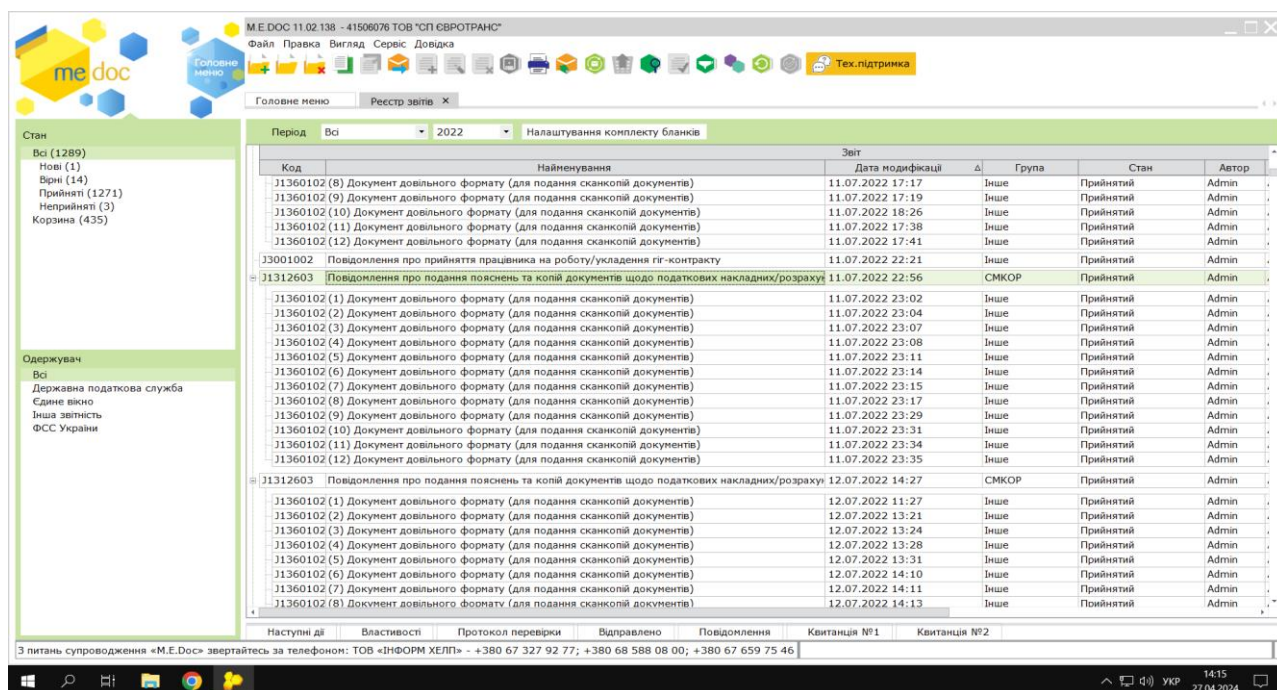

Рис. 2.7. Повідомлення в реєстрі звітів підприємства в програмі М.Е.Дос

Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства

Такі повідомлення підприємства подає на кожну податкову накладну або розрахунок коригування окремо. З повідомленням подаються пояснення, які стисло описуються в самому повідомленні.

Рішення комісії про реєстрацію/відмову в реєстрації податкової накладної в Єдиний реєстр надходить у п'ятиденний термін (рис. 2.8).

Якщо ж комісією прийнято рішення про відмову в реєстрації, підприємство має право подати на розгляд скарги щодо такого рішення.

Розгляд скарги здійснюється комісією центрального рівня за участю уповноваженої особи Мінфіну.

М.Е.ДОК 11.02.138 - 41508076 ТОВ "СП ЕВРОТРАНС"

Файл Правка Вигляд Сервіс Довідка

Головне меню Реєстр звітів X J1412407 X Тех.підтримка

до Порядку прийняття рішень про реєстрацію / відмову в реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних (пункт 9)

Рішення
про реєстрацію / відмову в реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних

30.01.2024 р. № 10471037/40551877

Дані податкової накладної / розрахунку коригування

Дата складання	Порядковий номер податкової накладної / розрахунку коригування	Вид документа (податкова накладна / розрахунок коригування)	Загальна сума з урахуванням податку на додану вартість, гривень	Сума коригування податкового зобов'язання та податкового кредиту, гривень
30.11.2023	823 / -	ПН	169 939,24	28 323,21

Дані платника податку на додану вартість – продавця

Податковий номер або серія (за податковою накладною)	Індивідуальний податковий номер платника	Найменування – для юридичної особи та представництва нерезидента; прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) – для фізичної особи	Дата реєстрації платником податку	Дата анулювання реєстрації платником податку

Наступні дії: Принімає Властивості Протокол перевірки

З питань супроводження «М.Е.Док» звертайтеся за телефоном: ТОВ «ІНФОРМ ХЕЛП» - +380 67 327 92 77; +380 68 588 08 00; +380 67 659 75 46

Період: Січень 2024 90%

14:10 27.04.2024

Рис. 2.8. Рішення комісії про реєстрацію/відмову в реєстрації ПН

Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства

Скарга подається платником податку на додану вартість у строки, визначені статтею 56 Податкового кодексу України (10 робочих днів), з наступного дня після набрання чинності рішенням комісії регіонального рівня. Не підлягають адміністративному оскарженню рішення комісії регіонального рівня про відмову в реєстрації податкової накладної/ розрахунку коригування в Реєстрі, оскаржені платником податку в судовому порядку. Скарга подається платником податку в електронній формі засобами електронного зв'язку. За результатами розгляду скарги комісія центрального рівня у строк, визначений пунктом 56.23 статті 56 Кодексу (10 календарних днів з дня отримання такої скарги центральним органом виконавчої влади), приймає одне з таких рішень: задовольняє скаргу та скасовує рішення комісії регіонального рівня про відмову в реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Реєстрі; залишає

скаргу без задоволення та рішення комісії регіонального рівня про відмову в реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Реєстрі без змін.

Для уникнення блокування податкових накладних підприємство подає таблицю даних платника ПДВ (рис. 2.9), до якої обов'язково надаються пояснення щодо специфіки господарської діяльності (транспортні послуги). Такі дані містять інформацію щодо особливостей здійснення ним господарської діяльності і зокрема: назва підприємства; реєстраційні дані коротко; основний вид діяльності; специфіка діяльності (суть господарської діяльності) та обґрунтування необхідності використання таблиці даних платника податку на додану вартість; наймані працівники задіяні у господарській діяльності; наявність ліцензій/дозвільних документів/допусків тощо необхідних для здійснення діяльності (у разі необхідності); основні фонди/засоби, матеріальні активи, транспортні засоби, земельні угіддя тощо, які використовуються в діяльності на правах власності чи оренди.

До таблиці даних також необхідно надавати пояснення. Воно подібне до пояснення, яке формується для розблокування податкових накладних.

М.Е.ДОК 11.02.138 - 41506076 ТОВ "СП СВРОТРАНС"

Додаток 5
до Порядку затвердженню
податкової накладної/розрахунку
коригування в Єдиному реєстрі
податкових накладних

ТАБЛИЦЯ
даних платника податку на додану вартість

Тип особи:
☒ юридична особа   ☐ фізична особа – підприємець

Індивідуальний податковий номер платника податку на додану вартість: 415060726578

Податковий номер або серія (за наявності) та номер паспорта*: 41506076

☐ Сільськогосподарський товаровиробник, який на 31 грудня 2016 р. застосовував спеціальний режим оподаткування відповідно до статті 209 Податкового кодексу України

☐ Сільськогосподарський товаровиробник, включений до Реєстру отримувачів бюджетної допомоги

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП СВРОТРАНС"

Наступні дії: Приняті Властивості Протокол перевірки Очікується доставка Повідомлення Квитанція №1 Квитанція №2

3 питань супроводження «М.Е.Док» звертайтеся за телефоном: ТОВ «ІНФОРМ ХЕЛП» - +380 67 327 92 77; +380 68 588 08 00; +380 67 659 75 46

Період: Липень 2022 90%

14:13 27.04.2024

Рис. 2.9. Таблиця даних платника ПДВ в в програмі М.Е.Док

Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства

Суми ПДВ, що підлягають сплаті до бюджету за підсумками звітнього (податкового) періоду та задекларовані у податкових деклараціях з ПДВ, сплачуються до бюджету безпосередньо з електронного рахунку платника податку. Сплаті до бюджету підлягає різниця між сумою податкового зобов'язання звітнього (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітнього (податкового) періоду.

У разі недостатності коштів на електронному рахунку підприємства воно у строки, встановлені ПКУ для самостійної сплати податкових зобов'язань, перераховує на електронний рахунок необхідні кошти з власного поточного рахунку. Казначейство перераховує кошти в межах їх залишку на такому рахунку. При цьому залишок узгоджених податкових зобов'язань платника податку, не сплачений до бюджету, обліковується Казначейством до виконання в повному обсязі шляхом перерахування до бюджету коштів, що перераховуються на електронний рахунок.

2.3. Звітність підприємства з ПДВ

Для звітування з податку на додану вартість передбачено наступні форми податкової звітності (п. 6 р. I Порядку № 21): податкова декларація з податку на додану вартість із додатками; уточнюючий розрахунок податкових зобов'язань з податку на додану вартість у зв'язку з виправленням самостійно виявлених помилок (п. 50.1 ПКУ); розрахунок податкових зобов'язань, нарахованих отримувачем послуг, які постачаються нерезидентами, у тому числі їх постійними представництвами, не зареєстрованими як платники податку, місце постачання яких розташовано на митній території України (п. 208.4 ПКУ) [37].

Усі платники податку на додану вартість подають в електронному вигляді податкову декларацію, у якій відображаються складові розрахунків з бюджетом з ПДВ. У складі податкової декларації налічується сім додатків, які подаються з декларацією за наявності подій, які підлягають розкриттю у таких додатках (п. 11 розд. III Порядку № 21). У разі заповнення даних у відповідних рядках

декларації слід подавати відповідний додаток з відміткою по подання у кінці декларації (рис. 2.10).

Відмітка про подання до декларації:	
X	відомостей про суми податку на додану вартість, зазначених у податкових накладних/розрахунках коригування до податкових накладних, не зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних, та про податковий кредит з урахуванням його коригування (Д1) (додаток 1)
X	довідки про суму від'ємного значення звітного (податкового) періоду, яка зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду (Д2) (додаток 2)
-	розрахунку суми бюджетного відшкодування (Д3) (додаток 3)
-	заяв про повернення суми бюджетного відшкодування та/або суми коштів на рахунок у системі електронного адміністрування податку на додану вартість платника податку та/або врахування реєстраційної суми платника податку, що реорганізується, в обрахунок реєстраційної суми правонаступника (Д4) (додаток 4)
-	розрахунку сум податку на додану вартість, не сплачених суб'єктом господарювання до бюджету у зв'язку з отриманням податкових пільг, та/або показників, відповідно до яких підприємства (організації) належать до підприємства (організації) осіб з інвалідністю, та окремих показників, визначених пунктом 68 підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Кодексу (Д5) (додаток 5)
-	розрахунку (перерахунку) частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях (Д6) (додаток 6)
-	заяви про допущення продавцем товарів/послуг помилок при зазначенні обов'язкових реквізитів податкової накладної та/або порушення продавцем/покупцем граничних термінів реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних податкової накладної та/або розрахунку коригування (Д7) та відповідних документів
-	повідомлення про делегування філіям (структурним підрозділам) права складання податкових накладних та розрахунків коригування (додаток 1 до Порядку)
- шт.	оригіналів митних декларацій (у разі якщо митне оформлення товарів, вивезених за межі митної території України, здійснювалося не з використанням електронної митної декларації)
-	доповнення (за довільною формою) відповідно до пункту 46.4 статті 46 глави 2 розділу II Кодексу:
-	

Рис. 2.10. Додатки до податкової декларації з ПДВ

Джерело: складено за даними підприємства

Платники податку на додану вартість зобов'язані подавати податкову декларацію з податку на додану вартість із додатками у встановлені строки (табл. 2.2). Підтвердженням щодо подання декларації податковим органам в електронному вигляді є перша квитанція (додаток 16) - зазначені в ній дата і час вважаються датою і часом подання декларації (п. 7.7 розд. III Інструкції № 233). Факт прийняття декларації податковим органом підтверджує друга квитанція (додаток 17), у якій має міститися статус «Прийнято пакет» (п. 7.5 розд. III Інструкції № 233).

Таблиця 2.2

Терміни подачі звітності та сплати ПДВ

Звітний період	Терміни подання декларації з ПДВ	Терміни сплати ПДВ
місяць	протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця	протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання декларації
квартал	протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу	

Джерело: складено за даними [37]

Формування даних декларації з ПДВ в програмі М.Е.Дос відбувається в розділі «Облік ПДВ» - «Реєстр виданих та отриманих податкових накладних». Для складання декларації з податку на додану вартість ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» формує реєстр виданих та отриманих податкових накладних, який накопичений протягом звітного місяця у програмі М.Е.Дос. В реєстрі перевіряються документи за допомогою відповідної кнопки на панелі інструментів. Реєстр містить два розділи. У розділі І. «Видані податкові накладні» відображаються податкові зобов'язання підприємства (рис. 2.11).

Для того, щоб сформувати Декларацію з ПДВ та додатки до неї, на панелі стану документу натискаються клавіші «Наступні дії» - «Створити пакет звітів». Створені документи можна переглянути у модулі програми «Реєстр звітів».

М.Е.ДОС 11.02.38 - 41506076 ТОВ "СП СВІТЛАНС"

Файл Правка Вигляд Сервіс Довідка

me doc

Головне меню

Головне меню

Рестр звітів

J1201508

Тех.підтримка

Розділ І. Видані податкові накладні

№ з/п	Підготовка накладної, розрахунок коригування кількісних та вартісних показників до податкової накладної, митна декларація, документ бухгалтерського обліку						Загальна сума поставлення, включеної податку на додану вартість	Постачання товарів/послуг та послуг, наданих нерезидентом на митній території України, які						Вивезення товарів за межами митної території України (сума оподаткування)	Постачання послуг за межами митної території України та послуг, місце постачання яких визначено за межами митної території України
	дата складання	порядковий номер (реєстраційний номер - для митної декларації)	вид документа	платник податку - покупець (П.І.Б. - для фізичної особи - підприємця)	ідентифікаційний номер податкового документа	підлягають оподаткуванню за ставкою				сума оподаткування (сума поставлення)	не є об'єктом оподаткування (сума поставлення)				
						основною		7 %	0 %			збільшені від оподаткування			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	13.11.2023	13	ПН	-	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП МПЕКС"	4331040115531	130000,00	-	-	-	-	130000,00	-	-	-
2	15.11.2023	15	ПН	-	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП МПЕКС"	4331040115531	2147950,00	-	-	-	-	2147950,00	-	-	-
3	06.11.2023	7	ПН	-	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП МПЕКС"	4331040115531	2994000,00	-	-	-	-	2994000,00	-	-	-
4	01.11.2023	2	ПН	-	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП МПЕКС"	4331040115531	33000,00	27500,00	5500,00	-	-	-	-	-	-
5	14.11.2023	14	ПН	-	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП МПЕКС"	4331040115531	45000,00	37500,00	7500,00	-	-	-	-	-	-
6	10.11.2023	10	ПН	-	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП МПЕКС"	4331040115531	81000,00	67500,00	13500,00	-	-	-	-	-	-
7	06.11.2023	6	ПН	-	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП МПЕКС"	4331040115531	105000,00	87500,00	17500,00	-	-	-	-	-	-
8	02.11.2023	3	ПН	-	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "СП МПЕКС"	4331040115531	130000,00	125000,00	25000,00	-	-	-	-	-	-

Наступні дії

Принітка

Властивості

Протокол перевірки

3 питань супроводження «М.Е.Дос» звертайтесь за телефоном: ТОВ «ІНФОРМ ХЕЛП» - +380 67 327 92 77; +380 68 588 08 00; +380 67 659 75 46

Період: Листопад 2023 90%

14:12 27.04.2024

Рис. 2.11. Розділ І. «Видані податкові накладні» в програмі М.Е.Дос

Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства

У розділі ІІ. «Отримані податкові накладні» відображаються податковий кредит звітного періоду (рис. 2.12):

ME.DOC 11.02.138 - 41506076 ТОВ "СП СВІТОТРАНС" Головне меню Регістр звітів 11201508 Тех.підтримка

Розділ II. Отримані податкові накладні

№ зп	Податкова накладна, розрахунок коригування кількісних та вартісних показників до податкової накладної, митна декларація, касовий чек, транспортний квиток, готельний рахунок, рахунок за послуги зв'язку, рахунок за послуги, вартість яких визначається за показниками приладів обліку, завага та копії товарних чеків або інших розрахункових документів, що засвідчують факт сплати податку у зв'язку з придбанням таких товарів/послуг, або копії первинних документів, складених відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", що підтверджують факт отримання таких товарів/послуг, відповідно до пункту 201.10 статті 201 розділу V Податкового кодексу України тощо					Загальна сума, включаючи податок на додану вартість	Частка, що використовується в оподатковуваних операціях, які підлягають оподаткуванню за:	з метою їх використання у межах господарської діяльності для здійснення операцій, які використовуються в оподатковуваних операціях, які підлягають оподаткуванню за:											які не призначаються для їх використання у господарській діяльності		для постачання послуг за межами митної території України або послуг, місце постачання яких визначається відповідно до пункту 106.3 статті 106 розділу V Податкового кодексу України за межами митної території України	
	дата отримання	дата складання	порядковий номер (реєстраційний номер - для митної декларації)	вид документа	постачальник: найменування (ПІБ - для фізичної особи - підприємця)	індивідуальний податковий номер		основною ставкою	ставкою 7%	ставкою 0%	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість	сума податку на додану вартість
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
101	12.12.2023	30.11.2023	209	ПНЕ	ТОВАРИСТВО "ОМЕЖЕНОГО ВИДІЛІННЯ ВІСЬОУ" СП	43118481331	4000,00	-	333,33	666,67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
102	12.12.2023	15.11.2023	340	РРЖ	ТОВАРИСТВО "ОМЕЖЕНОГО ВИДІЛІННЯ ВІСЬОУ" СП	444784013020	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
103	15.12.2023	25.11.2023	23542780001	ПНЕ	ТОВ "ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИЙ ЦЕНТР" М. СЕВЕРСЬКА	134223904639	3468,00	-	2890,00	378,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
104	15.12.2023	30.11.2023	23543850001	ПНЕ	ТОВ "ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИЙ ЦЕНТР" М. СЕВЕРСЬКА	134223904639	3944,30	-	493,75	990,75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
105	15.12.2023	19.11.2023	23542040001	ПНЕ	ТОВ "ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИЙ ЦЕНТР" М. СЕВЕРСЬКА	134223904639	34759,04	-	28949,20	3769,84	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Наступні дії: Принятка Властивості Протокол перевірки

З питань супроводження «М.Е.Doc» звертайтеся за телефоном: ТОВ «ІНФОРМ ХЕЛП» - +380 67 327 92 77; +380 68 588 08 00; +380 67 659 75 46

Період: Листопад 2023 90%

14:12 27.04.2024

Рис. 2.12. Розділ II. «Отримані податкові накладні» в програмі М.Е.Doc
Джерело: складено за даними підприємства

Сумарні дані з першого та другого розділу реєстру виданих та отриманих податкових накладних переносяться у відповідні розділи декларації (додаток 15).

У додатку 1 «Відомості про суми податку на додану вартість, зазначені у податкових накладних/розрахунках коригування до податкових накладних, не зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних, та про податковий кредит з урахуванням його коригування» (Д1) декларації заповнюються:

- у разі формування суми податкових зобов'язань за звітний (податковий) період на підставі податкових накладних, не зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних на дату подання декларації, у тому ж числі за накладними, реєстрацію яких зупинено, відомості про такі податкові накладні зазначаються у таблиці 1.1 Додатка 1. Відомості в таблиці 1.1 Додатка 1 заповнюються в розрізі здійснених операцій (рис. 2.13).

Таблиця 1.1. Відомості про включені суми податку на додану вартість, вказані в податкових накладних, не зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних на дату подання податкової декларації з податку на додану вартість, до суми податкових зобов'язань за звітний (податковий) період

№ з/п	Покупець (індивідуальний податковий номер або умовний ППН)	Податкова накладна						
		дата	номер	ознака здійснення операції відповідно до п. 198.5 ст. 198 та п. 199.1 ст. 199 розділу V Кодексу*	обсяг постачання (без податку на додану вартість)	сума податку на додану вартість		
						основна ставка	ставка 7%	ставка 14 %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
За операціями на митній території України, що оподатковуються податком на додану вартість за основною ставкою та ставками 7 % і 14 %:								
1	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за звітний (податковий) період (переноситься до рядків 1.1, 1.2, 1.3, 4.1, 4.2 або 4.3 декларації)					-	-	-	-
За послугами, отриманими від нерезидента на митній території України:								
1	-	-	-	-	-	-	-	X
Усього за звітний (податковий) період (переноситься до рядків 6.1 або 6.2 декларації)					-	-	-	X

Рис. 2.13. Таблиця 1 додатку 1 декларації з ПДВ

Джерело: складено за даними підприємства

- У таблиці 2.1 Додатка 1 до декларації зазначаються відомості про операції з придбання з ПДВ, які підлягають оподаткуванню за основною ставкою та ставками 7 відс. і 14 відс. в розрізі контрагентів (рис. 2.14). Обсяг постачання та сума ПДВ переносяться до відповідних рядків декларації.

Таблиця 1.2. Відомості про коригування податкових зобов'язань згідно зі ст. 192, п. 198.5 ст. 198 та п. 199.1 ст. 199 розділу V Кодексу у разі збільшення суми компенсації за звітний (податковий) період на підставі розрахунків коригування, складених у звітному (податковому) періоді та не зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних на дату подання податкової декларації з податку на додану вартість

№ з/п	Покупець (індивідуальний податковий номер або умовний ППН)	Розрахунок коригування кількісних і вартісних показників						
		дата	номер	ознака здійснення операції відповідно до п. 198.5 ст. 198 та п. 199.1 ст. 199 розділу V Кодексу*	обсяг постачання (без податку на додану вартість) та/або обсяг постачання, за яким не нараховується податок на додану вартість	сума податку на додану вартість		
						основна ставка	ставка 7%	ставка 14 %
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Коригування податкових зобов'язань згідно зі ст. 192 розділу V Кодексу:								
1	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього за звітний (податковий) період (переноситься до рядків 7, 4.1.1, 4.2.1 або 4.3.1 декларації)					-	-	-	-
За послугами, отриманими від нерезидента на митній території України:								
1	-	-	-	-	-	-	-	X
Усього за звітний (податковий) період (переноситься до рядків 6.1 або 6.2 декларації)					-	-	-	X
Коригування податкових зобов'язань згідно з п. 199.1 ст. 199 розділу V Кодексу у зв'язку з перерахунком частки використання товарів/послуг, необоротних активів в оподатковуваних операціях з огляду на фактичний обсяг проведених протягом року оподатковуваних та неоподатковуваних операцій:								

Рис. 2.14. Таблиця 1.2. додатку 1 декларації з ПДВ

Джерело: складено за даними підприємства

Додаток 2 «Довідка про суму від’ємного значення звітнього (податкового) періоду, яка зараховується до складу податкового кредиту наступного звітнього (податкового) періоду (Д2)» подається при заповненні рядка 21 Декларації. При заповненні додатка 2 декларації з ПДВ доцільно застосовувати принцип хронології формування від’ємного значення, згідно з яким податкові зобов’язання поточного (звітнього) періоду зменшуються на суму податкового кредиту у хронологічному порядку його виникнення – від найдавнішого до найновішого. При заповненні цього додатку до Декларації підприємство має право самостійно визначати послідовність відображення від’ємного значення ПДВ, що зараховується до складу податкового кредиту наступного звітнього (податкового) періоду, в розрізі періодів його виникнення.

Оскільки, більша частина послуг з перевезення вантажів підприємством здійснюється за межами України, які оподатковуються за 0% ставкою ПДВ, сума податкового кредиту на базі операцій з обслуговування вантажівок має значну вагу та суми з формування податкового кредиту, то підприємство. Як правило має від’ємне значення з ПДВ та достатню суму реєстраційного ліміту. Але своє право на відшкодування ПДВ з бюджету повною мірою не використовує.

При заповненні декларації підприємство визначає, як розпорядиться від’ємним значенням ПДВ, що утворилося, і залежно від такого рішення, а також від суми реєстраційного ліміту і стану розрахунків з постачальниками заповнює рядки розділу III декларації з ПДВ. Заповнення додатка 2 декларації дає змогу розшифрувати від’ємне значення за періодами його виникнення. Для цього використовуємо таблиця 1 додатка 2 (рис. 2.15).

Якщо ж при поданні податкової декларації з податку на додану вартість була допущена помилка та ще не вийшов граничний строк подачі такої декларації, то можемо подати виправлену податкову декларацію з позначкою «Звітна нова». Якщо ж строки падання вийшли – подаємо уточнюючий розрахунок (це податковий звіт, який дозволяє виправити помилки у раніше поданій ПДВ-декларації).

Таблиця 1.

№ з/п	Сума від'ємного значення, що зараховується до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду (рядок 21)			
	звітний (податковий) період, у якому виникло значення		сума	
	місяць/квартал	рік	усього	у тому числі сума від'ємного значення, отримана платником як правонаступником від платника податку, що реорганізувався
1	2	3	4	5
1	-	-	-	-
2	-	-	-	-
3	-	-	-	-
Залишок суми помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань з податку на додану вартість станом на 01 липня 2015 року, на яку відповідно до підпункту 3 пункту 34 підрозділу 2 розділу XX "Перехідні положення" Кодексу було збільшено значення реєстраційної суми, визначеної пунктом 200 ¹ .3 статті 200 ¹ розділу V Кодексу, та на яку було збільшено суму від'ємного значення, сформовану за результатами звітного (податкового) періоду за липень 2015 року / III квартал 2015 року			-	X
Усього			-	-

Рис. 2.15. Таблиця 1 додатка 2 до декларації з ПДВ

Джерело: складено за даними бухгалтерської програми підприємства

Порядок, у якому виправляються помилки у від'ємному значенні, багато в чому залежить від того, чи вплинула така помилка в наступних звітних періодах на розрахунки з бюджетом. Тобто чи не потрапили часом помилкові суми до розрахунку: суми ПДВ до сплати (рядок 18 декларації); суми ПДВ, заявленої до бюджетного відшкодування (рядок 20.2 декларації). Якщо помилка у від'ємному значенні «зачепила» подальші періоди (наприклад, занижено суму ПДВ до сплати чи завищено суму бюджетного відшкодування), доведеться подавати уточнюючі розрахунки окремо за кожен період, у якому помилка вплинула на «бюджетні» рядки.

З метою проведення процедури відшкодування ПДВ податківцями має бути проведена документальна перевірка за рішенням податкового органу на додачу до обов'язкової камеральної перевірки. Термін її проведення - протягом 60 календарних днів, що настають за граничним строком подання декларації з ПДВ, а в разі якщо така декларація надана після закінчення граничного строку - за днем її фактичного подання.

Якщо останній день подання декларації з ПДВ припадає на вихідний або святковий день, то останній день подання переноситься на операційний (банківський) день, наступний за вихідним або святковим днем (п. 49.20 ПКУ). Через таке перенесення «терміну подання» переноситься й відлік 10-денного

«строку сплати» податку - починає відлік з урахуванням перенесеного строку подання, тобто від фактичної дати останнього дня подання декларації.

Вважаємо, що підприємство повинно розглянути питання можливості використання свого права на відшкодування ПДВ, так як його фінансове становище потребує покращення. Відшкодування ПДВ надасть можливість отримання необхідних коштів для здійснення господарської діяльності та покращення її показників.

РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З ПДВ

3.1. Теоретичні та практичні аспекти контролю розрахунків з бюджетом з ПДВ

Податок на додану вартість має складну методику нарахування, сплати, адміністрування та контролю. Складність податку визначається не тільки алгоритмом його нарахування та сплати, а і за рахунок неузгодженості нормативно-правових актів, численних змін та непослідовної податкової політики держави в частині адміністрування податку, існуючих протиріч у роз'ясненнях податкових та судових органів, і певною мірою в зв'язку з недосконалістю податкового обліку платників податку [42].

Цей податок дозволяє державі з одного боку наповнювати дохідну частину бюджету, але і має всім відому корупційну складову, пов'язану з ухиленням платників податку від сплати податку..

Контроль правильності, повноти та своєчасності нарахування та сплати ПДВ має важливе значення для суб'єктів господарювання, так як має на меті зниження податкових ризиків, які в свою чергу можуть призвести до збільшення фінансових витрат. Такий внутрішній контроль розрахунків з бюджетом по податках і саме з ПДВ тісно пов'язаний з необхідністю податкового планування розрахунків з бюджетом по податках та платежах на підставі розуміння та врахування особливостей податкового навантаження підприємства, існуючих та можливих змін податкового законодавства [6].

Контроль розрахунків з бюджетом є однією з ключових функцій державного податкового органу. Податковий контроль включає наступні напрями: облік та реєстрація платників податків; формування інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючого органу; здійснення перевірок та звірок відповідно до вимог ПКУ; моніторинг контрольованих

операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків.

Відповідно до статті 61 ПКУ податковий контроль - система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [37].

Важливе місце в загальній системі державного контролю справляння ПДВ має система електронного адміністрування даного податку, у тому числі впроваджений механізм зупинки реєстрації податкових накладних. Ця система була запроваджена для виявлення податкових ризиків, сумнівних платників податків, використання «податкових ям» і схем «скручування» розрахунків з податку на додану вартість. Застосування системи допомагає виявити правопорушення щодо нарахування та сплати ПДВ, притягнути до відповідальності винуватців за порушення податкового законодавства і забезпечити наповнення бюджету.

Система електронного адміністрування податку на додану вартість (СЕА ПДВ) призначена для безперервного оперативного контролю формування податку на додану вартість з метою запобігання зловживань шляхом незаконного отримання відшкодування ПДВ із бюджету [3].

Ця система дає можливість оперативно регулювати процес формування зобов'язань і податкового кредиту з ПДВ для кожного з платників таким чином, щоб в цілому по країні сума відшкодування ПДВ не перевищувала суму надходжень цього податку до бюджету. Ключовим завданням СЕА ПДВ є виявлення фактів реєстрації податкових накладних з ознаками ризику, усунення маніпулювання показниками звітності в поданих деклараціях з ПДВ. Поточний контроль контролюючого органу здійснюється на підставі результатів

зіставлення в автоматичному режимі даних ЄРПН, проведених операцій за попередні податкові періоди та податкових декларацій з податку на додану вартість, що подаються платником податку до граничного терміну подання. За результатами автоматичного відбору суб'єктів господарювання з податковими ризиками практично щоденно Департаментом розвитку ІТ формується електронний перелік ризикових платників податків.

Таблиця 3.1

Характеристика електронного адміністрування ПДВ

ключові переваги	ключові недоліки
1	2
Створення єдиної системи, яка об'єднує інформацію відносно всіх зареєстрованих податкових накладних та коригувань до них	Контроль за правильністю складання податкової накладної залишається обов'язком покупця
Економія часу за рахунок використання переваг електронного формування податкової накладної та реєстру отриманих та виданих податкових накладних платників податків	Складність розуміння процедури отримання та змісту виписок з з електронної системи адміністрування ПДВ. Складність алгоритму визначення реєстраційного ліміту з ПДВ
Впровадження поточного контролю подавківців завдяки системі електронного адміністрування ПДВ збільшило дисципліну платників щодо вчасного формування, реєстрації і правильного оформлення податкових накладних	Ускладна процедура бюджетного відшкодування податку
Посилення поточного контролю унеможливорює видачу фіктивних податкових накладних	Постійні зміни реквізитів і форм податкової звітності і податкових накладних
Можливість подання ряду безкоштовних запитів в системі, зокрема, запитів щодо суми, на яку можуть бути зареєстровані податкові накладні (реєстраційний ліміт), запит щодо стану рахунку тощо.	Неможливість формування запиту для отримання податкової накладної за певний період, а лише на окрему дату

Джерело: складено за даними [3, 21, 44].

Відповідно до регламентних документів ДПС важливим напрямом податкового контролю ПДВ є організація комплексного відпрацювання податкових ризиків з податку на додану вартість. Етапи комплексного відпрацювання податкових ризиків з податку на додану вартість включають: ранню податкову діагностику (до граничного терміну подання звітності з ПДВ); електронний контроль ризиків (після граничного терміну подання звітності з

ПДВ); податковий контроль ризиків (після граничного терміну сплати грошових зобов'язань з ПДВ).

З метою відпрацювання податкових ризиків органами ДФС використовується: реєстр платників податку на додану вартість; Єдиний реєстр податкових накладних; дані декларацій з ПДВ підприємств; інформація з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців; дані митних декларацій; інформація про стан розрахунків з бюджетом (АІС «Галузь»).

Наявність системи електронного адміністрування дозволяє контролерам при проведенні перевірок використовувати власну базу (ЄРПН), у якій вони є всіподаткові накладні і розрахунки коригувань з усією наявною інформацією.

Метою перевірки повноти нарахування та сплати податку на додану вартість є порівняння первинних документів з обліковими регістрами, встановлення достовірності відображення всіх господарських операцій у бухгалтерському обліку, взаємний контроль операцій, показників податкової звітності, бухгалтерського обліку з зареєстрованими у ЄРПН податковими накладними та розрахунками коригування.

До сновних напрямів перевірки розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість відносяться:

- перевірка правильності формування податкових зобов'язань з податку на додану вартість;
- перевірка правильності формування податкового кредиту з податку на додану вартість;
- перевірка правильності повноти декларування податку на додану вартість.

Кожний з цих напрямів тісно пов'язаний з контролем правильності та своєчасності формування податкових накладних та розрахунків коригування, внесення даних в реєстр податкових накладних та формування звітних даних.

Об'єктами контролю розрахунків за податками і платежами є розрахунки, що здійснює підприємство на рахунку 64 «Розрахунки за податками й

платежами», податкові накладні, розрахунки коригувань, реєстр виданих та отриманих податкових накладних, декларації.

Відповідно до діючої методики перевірки дотримання вимог податкового законодавства зі сплати ПДВ та формування сум податкового кредиту і податкових зобов'язань контролери- податківці перевіряють та аналізують:

1. Кореспонденції рахунків бухобліку доходів у зв'язці із сумою ПДВ (операції за дебетом субрахунків обліку доходів 701,702,703,71,74 у кореспонденції з кредитом субрахунку 641), використання субрахунків обліку ПДВ 641 та 644, а також перевірка первинки та регістрів бухобліку, що містять суму ПДВ;

2. Операції, що мають ризики ухилення від сплати ПДВ;

3. Повноту відображення податкових зобов'язань на всі суми одержаних коштів (авансів) та відвантаженої продукції;

4. Базу оподаткування, зокремлюючи увагу на фактах перевищення собівартості реалізованої продукції над чистим доходом від її продажу у відповідному періоді. Тобто збиткові продажі є одним із пунктів у чек-листі перевіряльників;

5. Нарахуванні ПДВ під час отримання послуг від нерезидента, ліквідації основних засобів та компенсуючих податкових зобов'язань;

6. Складання та своєчасність реєстрації податкових накладних та розрахунків коригувань в ЄРПН [47, 50].

Наведемо алгоритм перевірки суми податкових зобов'язань з ПДВ, які мають бути нараховані в поточному місяці за реалізованими товарами (послугами). Формула виглядає наступним чином:

$$\left(\text{Сальдо за Кт субрахунку 681 на кінець періоду} - \text{сальдо за Кт субрахунку 681 на початок періоду} + \text{оборот за Кт рахунку 70} \right) : 120 \times 20$$

Однак додатково потрібно враховувати:

1) обсяг поставок, які звільнені від ПДВ або не є об'єктом оподаткування ПДВ;

2) операції з постачання товарів (послуг) з оплатою за рахунок бюджетних коштів (якщо перша подія - постачання товарів/послуг);

3) наявність операцій з повернення товарів.

Процедури аналізу динаміки податкових зобов'язань що обсягів постачання та сум ПДВ в розрізі років, податкових періодів дозволяють встановити, є чи немає розбіжностей між задекларованими показниками в деклараціях ПДВ та обсягами постачання товарів, робіт (послуг).

При проведенні перевірок доцільно застосовувати такі методичні прийоми: нормативна перевірка щодо відповідності правилам оформлення документів, зустрічна перевірка у контрагентів з операцій у разі виникнення підозри на недостовірність, а також у разі виявлення відсутності окремих документів щодо надходження товарів; арифметична перевірка на правильність установа з залишків, загальних оборотів по кожному документу.

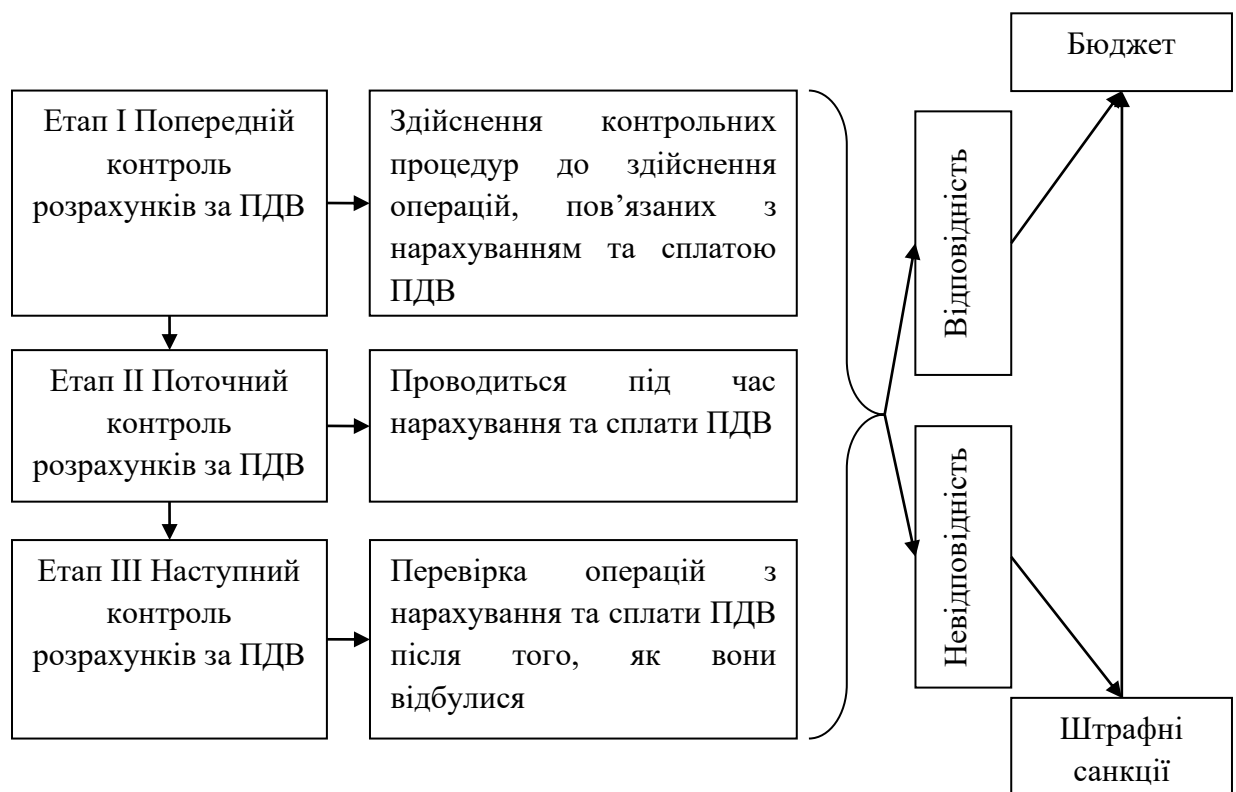

Рис. 3.1. Етапи контролю розрахунків з бюджетом з ПДВ

Джерело: складено за даними [12, 23,43].

Податківці мають встановити чи дотримуються на підприємстві вимоги щодо ведення бухгалтерського та податкових розрахунків, а також наскільки правильно складаються декларації за ПДВ.

Під час перевірок податківці аналізують:

- ситуації некоректного заповнення звітності або внесення неправдивих даних, що призвело до безпідставного збільшення/зменшення обсягів податкових зобов'язань або збільшення обсягів податкового кредиту;
- включення до податкової звітності податкових накладних інших звітних періодів;
- правомірність подрібнення податкових накладних.

При відтворенні ймовірних схем ухилення від сплати податку враховуються показники уточнюючих розрахунків та поданої з порушенням граничних термінів звітності.

При оформленні результатів перевірки відбувається опис документально оформлених господарських операцій, які перевірені; формування висновків щодо порушення податкового законодавства, що базуються на встановлених фактах.

Зокрема звертають увагу на операції проведені з порушенням норм податкового законодавства, наприклад, у зв'язку з відсутністю законного джерела походження товару (активу) та неможливістю його руху за ланцюгом постачання; ситуації, що свідчать про неможливість надання або отримання послуг; відсутність зв'язку операції з господарською діяльністю; порушення порядку складання первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової та податкової звітності тощо.

При виявленні контролюючими органами помилок, на перевіряючому підприємстві, в нарахуванні чи сплаті податку на додану вартість, вони зобов'язані нарахувати штрафні санкції.

У разі встановлення за результатами перевірок ознак кримінального правопорушення проводиться передача матеріалів до слідчих підрозділів.

Для того, щоб уникнути фінансових втрат підприємство повинно проводити самостійно внутрішній контроль за сплатою податків.

Аналізуючи реформи у податковому законодавстві, можна стверджувати, що зміни у системі електронного адміністрування ПДВ мають як позитивні так і негативні наслідки. Задля усунення зазначених недоліків необхідним є розробка заходів щодо зменшення випадків блокування податкових накладних, модернізації української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності шляхом його побудови на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів і Комбінованої номенклатури ЄС.

До основних ризиків адміністрування ПДВ відносяться наступні:

- схема шахрайства з ПДВ за рахунок зникнення продавця (фірми - «одноденки»). Дана схема передбачає наявність змови між контрагентами щодо зосередження основного обсягу ПДВ на фірмі - «одноденці», яка зникає, не сплативши його до бюджету.
- зниження обсягів товарообороту шляхом формування фіктивні накладних, невірною застосування трансфертних цін, тощо .
- схеми шахрайства при імпорті шляхом заниження митної вартості товарів.
- фіктивне відшкодування ПДВ.
- неправильна класифікація витрат - коли підприємство претендує на податковий кредит за рахунок визнання власних споживчих витрат як витрат на здійснення господарської діяльності.
- фіктивні або змінені податкові накладні, які формуються з метою збільшення суми податкового кредиту.
- шахрайство при експорті за рахунок формування фіктивних ВМД з експорту [12, 49, 23].

Важливою складовою будь-якої контрольно-перевірочної роботи є перевірка порядку документування операцій. При цьому доцільно застосовувати такі методичні прийоми: нормативна перевірка щодо відповідності правилам оформлення документів, зустрічна перевірка у

контрагентів з операцій у разі виникнення підозри на недостовірність, а також у разі виявлення відсутності окремих документів щодо надходження товарів; арифметична перевірка на правильність установлення залишків, загальних оборотів по кожному документу.

Обґрунтованість відображення сум зменшення податкового зобов'язання (податковий кредит з ПДВ) за одержаними податковими накладними, митними деклараціями, платіжними чи розрахунковими документами, що підтверджують прийняття платежу постачальником від одержувача товарів, послуг, відстежуються за дебетом субрахунку 641, аналітичний рахунок «Розрахунки за податками» у кореспонденції з кредитом рахунків 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 68 «Розрахунки за іншими операціями» - у випадках придбання (в тому числі й через підзвітних осіб) матеріальних цінностей, робіт і послуг, основних фондів, нематеріальних активів, які придбані з метою подальшого їх використання в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності платника податку; збільшення після поставки зазначених цінностей суми компенсації їх вартості на користь платника податку - постачальника; фактичного отримання об'єкта фінансової оренди (фінансового лізингу) орендарем (лізингоотримувачем).

Правомірність відображення податкового кредиту податківці перевіряють аналізуючи кореспонденцію рахунків з обліку витрат. Водночас визначається реальність здійснених операцій, за якими сформовано податковий кредит та інформація щодо контрагента, який надав податкову накладну. Перевірка передбачає вивчення договорів, за якими платник отримав товари/послуги, додаткових угод до них та відображення їх в обліку.

Зіставлення дебету субрахунку 641 у кореспонденції з кредитом субрахунку 644 «Податковий кредит» дає можливість перевірити суми податкового кредиту у випадках здійснення попередньої оплати матеріальних цінностей, робіт, послуг, основних фондів, нематеріальних активів, які

придбані з метою їх подальшого використання в оподатковуваних операціях у межах господарської діяльності такого підприємства.

Ключовим питанням перевірки залишається підтвердження неможливості проведення господарської операції. Про таку ситуацію може свідчити: відсутність персоналу та недостатність його кваліфікації для виконання тих чи інших видів робіт; відсутність державних дозволів та ліцензій на ведення тієї чи іншої діяльності; неможливість фактичного здійснення операцій з урахуванням часу, місця знаходження майна або обсягу матеріальних ресурсів, економічно необхідних для виробництва товарів, виконання робіт або послуг, непроведення особою, яка значиться виробником товару, підприємницької діяльності; факту відсутності основних фондів, виробничих активів, складських приміщень, транспортних засобів; порушення правил обліку; здійснення операцій з товаром, який не виробляли або не могли виробляти в обсязі, зазначеному платником податків у документах обліку; пояснення посадових осіб щодо непричетності до ведення фінансового-господарської діяльності, а також кримінальних проваджень (вироків) тощо [12, 49, 23].

Суми ПДВ, що сплачені при придбанні сировини, матеріалів і товарів, основних фондів і нематеріальних активів, при отриманні виконаних робіт і послуг, які не призначаються для їх подальшого використання в оподатковуваних операціях у межах господарської практики підприємства перевіряються на предмет їх включення до первісної вартості придбаних запасів, товарів, основних засобів і нематеріальних активів, до витрат діяльності підприємства.

При перевірці звертають увагу існування випадків, коли податкові накладні формуються несвоєчасно, із перевищенням 15-денного терміну.

Відлік строку давності для застосування штрафів за несвоєчасну реєстрацію або відсутність реєстрації податкової накладної та розрахунку коригування до податкової накладної в ЄРПН починається з дня вчинення відповідного правопорушення. Реєстрація податкових накладних та/або розрахунків коригування до податкових накладних у Єдиному реєстрі

податкових накладних повинна здійснюватися з урахуванням граничних строків, встановлених Податковим Кодексом. У разі порушення застосовуються штрафні санкції в залежності від кількості календарних днів порушення терміну реєстрації. При цьому тимчасово, протягом дії воєнного стану в Україні та шести місяців після місяця, в якому воєнний стан буде припинено або скасовано, реєстрація податкових накладних та/або розрахунків коригування до податкових накладних у ЄРПН здійснюється з урахуванням граничних строків, визначених Перехідних Положеннях до ПКУ [37].

До так званих типових порушень відносяться: заниження податкового зобов'язання, завищення податкового кредиту, зменшення від'ємного значення та заявленого бюджетного відшкодування, заниження обсягів постачання, а також заниження доходу від реалізації.

Якщо податківці запідозрять платника в порушенні, то вони можуть глибше досліджувати взаємовідносини платника з контрагентами, наприклад, шукати ділову мету та визначати реальність операцій, їх відповідність ринковим умовам тощо. Від платника будуть очікувати додаткових пояснень і підтверджень щодо первинної документації, договорів, внутрішніх розпорядчих документів тощо. Можуть застосовуватись вибіркові перевірки певних господарських перацій, призначатись експертизи та інші контрольні заходи.

3.2. Внутрішній контроль підприємства щодо розрахунків з бюджетом з ПДВ

Внутрішній контроль підприємства щодо розрахунків за податками та зборами повинен бути організований на всіх ланках його системи управління, починаючи від керівника підприємства і закінчуючи керівниками та спеціалістами відділів, що займаються обліком, фінансовими питаннями, економічною безпекою і тільки за таких умов він може бути ефективним [43].

Правильно організований внутрішній контроль на підприємстві дає змогу слідкувати не тільки за правомірним оприбуткуванням, відповідальним

зберіганням, раціональним використанням ресурсів, а і своєчасністю та повнотою розрахунків з бюджетом по податках та платежах. Чітко визначена та організована за всіма ланками управління та задокументована система внутрішнього контролю дає змогу уникнути зайвих витрат, розкрадань, зловживань, попередити набуття значних податкових ризиків, попередження порушень норм податкового законодавства.

Внутрішній контроль забезпечує відповідність конкретного об'єкта прийнятим управлінським рішенням і спрямований на успішне досягнення поставленої мети щодо об'єктивного вивчення фактичного стану справ у суб'єкта господарювання, виявлення та попередження чинників і умов, які негативно впливають на виконання прийнятих рішень і доведення цієї інформації до органу управління [23].

Суб'єктами внутрішнього контролю на підприємствах є, як правило штатні внутрішні контролери-ревізори, внутрішні аудитори, керівники і співробітники відділів управління підприємств, а також посадові особи інших підрозділів відповідно до означених для них службових обов'язків.

Джерелами інформації щодо питань оподаткування, зокрема з ПДВ, для роботи внутрішнього контролю є інформація обліку розрахунків з ПДВ, первинні документи, договори з контрагентами, облікові регістри з ПДВ (ЄРПН), податкові декларації з ПДВ, податкові розрахунки, інформація щодо ліміту реєстрації, наявності грошових коштів на електронному рахунку з ПДВ, наміри та можливості контрагентів щодо реєстрації податкових накладних, дотримання термінів реєстрації податкових накладних та розрахунків коригувань до них, тощо.

Проблематикою питань внутрішнього контролю розрахунків з податку на додану вартість займалися науковці: Ф.Ф. Бутинець, Т.А. Бутинець, В. М. Жук, Є.В. Калюга, Л.М. Касьяненко, М.П. Кучерявенко, Я.В. Литвиненко, В.А. Онищенко, Н.Ю. Пришва, Л.А. Савченко, Ю.О. Самура, Т.В. Сараскіна, О.П. Чернявський, Ф.Ф. Фоміна, К.В. Хмільовська та інші.

Основними завданнями внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість є:

- 1) перевірка правильності визначення об'єкта та бази оподаткування ПДВ виходячі зі специфіки операцій, які налічуються в діяльності суб'єкта господарювання;
- 2) перевірка правильності застосування ставки податку відповідно до вимог ПКУ;
- 3) перевірка повноти та правильності нарахування податкових зобов'язань за податком на додану вартість;
- 4) перевірка повноти та правильності нарахування податкового кредиту з ПДВ;
- 5) перевірка повноти та своєчасності сплати податкового зобов'язання з ПДВ до бюджету України;
- 6) перевірка правильності формування даних податкових декларацій з ПДВ, обґрунтованість наведеної в них інформації та її відповідність податковому періоду;
- 7) поточний контроль стану та якості обліку розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість;
- 8) відповідність даних обліку розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість даним фінансової та податкової звітності суб'єкта господарювання [12, 49, 23, 43].

Науковці поділяють внутрішній контроль за часом його здійснення визначаючи такі його види, як: попередній, поточний, наступний.

Попередній контроль - передбачає здійснення контрольних процедур до здійснення операцій, пов'язаних з нарахуванням та сплатою ПДВ. Такий контроль передбачає збір інформації про контрагентів з яким підприємство планує працювати, контроль правильності оформлення господарських відносин з контрагентом. Під час нарахування та сплати виконується перевірка: - залишку коштів на електронному рахунку; наявності зареєстрованих податкових накладних та розрахунків коригування до них; перевірка

правильності заповнення обов'язкових реквізитів у податкових накладних; перевірка дотримання граничних термінів реєстрації та з'ясування фактів їх порушення, наслідків таких порушень при наступних податкових перевітках.

Наступний контроль правильності розрахунків за ПДВ включає комплексну перевірку операцій з нарахування та сплати ПДВ після того, як вони вже були здійснені тобто за підсумками звітного (податкового) періоду.

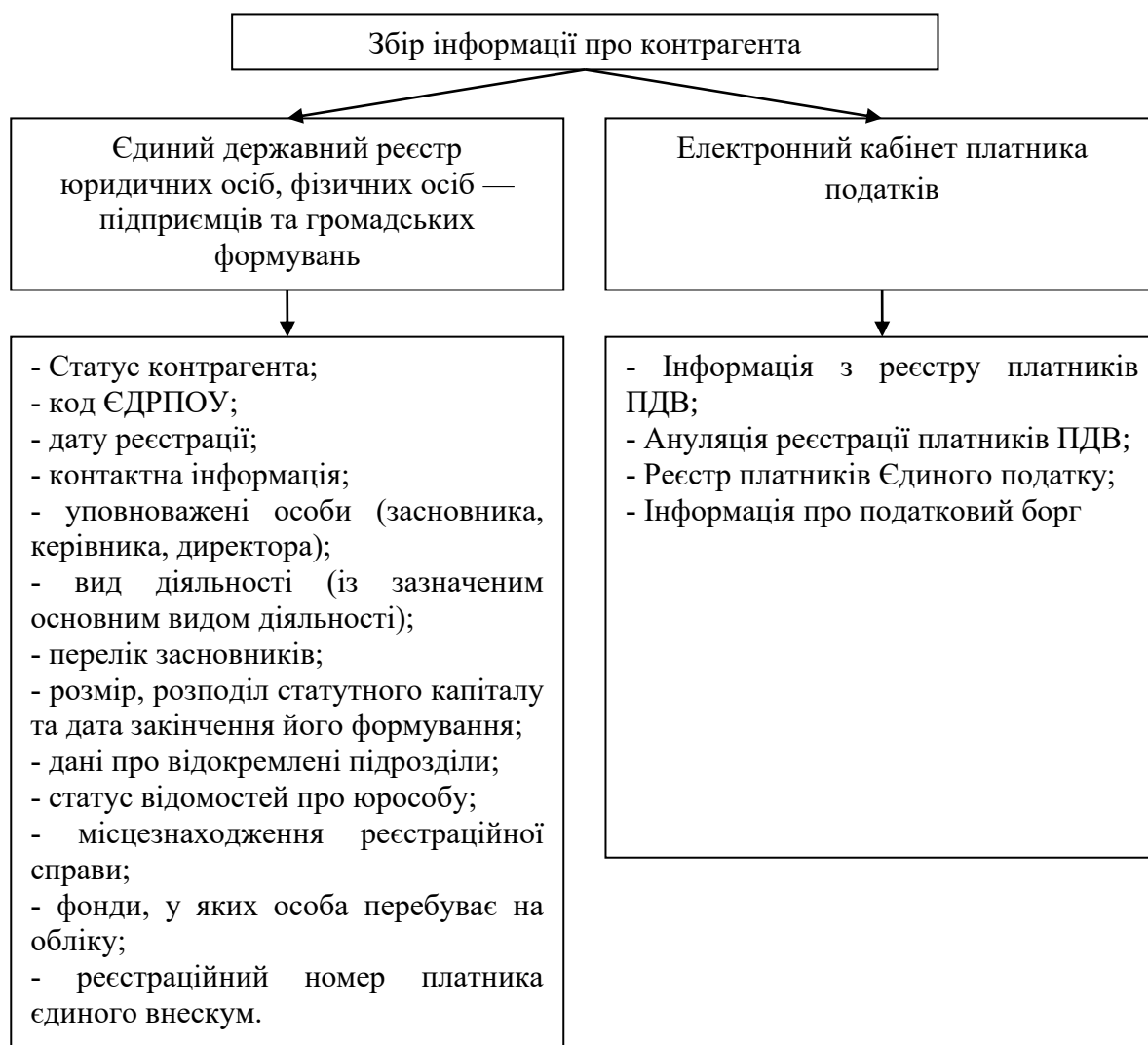

Рис. 3.2. Збір інформації про контрагента підприємства

Джерело: складено за даними [19, 20].

Структурно-логічна схема організації поточного внутрішнього контролю підприємств щодо дотримання вимог податкового законодавства з питань

нарахування та сплати до бюджету ПДВ представлена в наступній таблиці (табл. 3.2)

Цільова направленість внутрішнього контролю розрахунків з ПДВ полягає в оцінці відповідності нормам податкового законодавства податкової звітності з ПДВ; виявлення та аналіз порушень у частині нарахування та сплати ПДВ, профілактика порушень щодо нарахування та сплати ПДВ.

Таблиця 3.2

Структурно-логічна схема внутрішнього поточного контролю ПДВ

№ з/п	Етап контролю за визначенням ПДВ	Виконавець	Терміни контролю
1	Дотримання порядку реєстрації платником ПДВ	головний бухгалтер, бухгалтер з обліку податкових платежів	Поточний контроль одноразово за кожною операцією
2	Реєстрація податкових накладних у єдиному реєстрі податкових накладних	бухгалтер з обліку податкових платежів, головний бухгалтер	Поточний щоденний контроль відповідно вимог ПКУ
3	Обчислення суми ПДВ із застосуванням відповідної ставки	бухгалтер з обліку податкових платежів, головний бухгалтер	Щомісяця
4	Відображення результатів розрахунків на рахунках бухгалтерського обліку	Бухгалтер з обліку податкових платежів, головний бухгалтер	Щоденно за допомогою програмного забезпечення
5	Формування показників податкової декларації з податку на додану вартість	Бухгалтер з обліку податкових платежів, головний бухгалтер	Щомісяця
6	Сплата податкового зобов'язання з ПДВ до бюджету	Бухгалтер з обліку податкових платежів, головний бухгалтер	Щомісяця

Джерело: складено за даними підприємства

Методичний інструментарій внутрішнього контролю включає звичайні контрольні методичні прийоми документального контролю такі як: нормативно-правова перевірка, формальна, експертна та зустрічна перевірка документів, арифметична та логічна перевірка, аналітична перевірка звітності та контрольні порівняння на збалансованість окремих фінансових показників тощо.

Внутрішній контроль повинен орієнтуватись на можливості формування та отримання інформації завдяки використанню інформаційних технологій

процесу адміністрування ПДВ, враховувати необхідність інформаційної грамотності бухгалтерів, їх володіння навиками роботи з програмним забезпеченням (спеціалізовані бухгалтерські програми, програма М.Е.Дос, електронний кабінет платника податку), можливості формуванням первинної документації (податкових накладних, розрахунків коригування), реєстру, податкової звітності тощо.

Рис. 3.3. Модель внутрішнього контролю розрахунків з ПДВ

Джерело: складено за даними [19, 20].

Внутрішній контроль повинен сприяти попередженню «вимиванню» обігових коштів підприємства, попередженню податкових порушень, усуненню проблем з програмним забезпеченням.

Оцінка надійності системи внутрішнього контролю спрямована на визначення імовірності досягнення мети внутрішнього контролю, його тестування для виявлення сильних та слабких сторін контролю.

Саме внутрішній контроль сприяє збереженню ресурсів і зниженню витрат, формуванню надійної інформаційної основи для ведення достовірного обліку, необхідність посилення внутрішнього контролю підприємства обумовлюється зростанням нестабільності зовнішнього середовища.

Для здійснення якісного контролю необхідно визначити етапи контролю, в яких відображені основні процедури для розв'язання завдань перевірки, що дають змогу охопити всі господарські операції з ПДВ. Цим самим внутрішній контроль розрахунків за ПДВ стає більш ефективним за рахунок конкретизації етапів (стадій) його проведення, а розробка форм робочих документів суб'єкта внутрішнього контролю є невід'ємним елементом такого контролю та окремої перевірки, і слугує для того, щоб допомогти підприємству здійснити внутрішній контроль за нарахуванням та сплатою ПДВ.

Важливе значення має можливість залучення та об'єднання зусиль фахівців, які спеціалізуються на перевірках правильності нарахування та своєчасності сплати податків, тобто фахівців у галузі податкового контролю та незалежного податкового аудиту, які можуть бути залучені управлінським персоналом підприємства, його власником для підвищення ефективності внутрішнього контролю, попередження втрат.

Ефективна система внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом за ПДВ дозволить мінімізувати фінансові санкції фіскальних органів, забезпечить фінансову стійкість та економічне зростання підприємств, сприятиме розвитку підприємницької діяльності.

3.3. Аналіз прибутковості та платоспроможності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»

ПДВ є найбільш бюджетоутворюючим податком, питома вага надходжень до бюджету у вигляді податку на додану вартість за останні роки становить 44-50%.

Наведемо узагальнюючі дані (млн.грн.) щодо окремих показників декларування ПДВ по галузям (на дату граничного терміну подання декларації) по галузі, в якій працює підприємство відповідно до основного КВЕД його діяльності за 2019-2024 роки (рис. 3.3)

Таблиця 3.3

Окремі показники декларування ПДВ по галузі підприємства

_Н	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	Оподаткований обсяг постачання	2019	34 967,6	37 548,7	41 747,4	39 446,0	37 403,3	32 867,2	38 843,5	38 994,1	38 369,5	42 732,3	43 805,4	48 248,4
			2020	40 651,5	35 512,6	42 187,9	33 538,4	30 971,5	33 681,2	42 173,6	40 518,8	39 889,6	43 288,8	43 328,2	45 013,3
			2021	30 990,2	34 827,9	39 666,6	37 606,4	35 239,4	35 406,9	40 204,5	44 591,9	50 227,2	54 051,3	58 882,5	60 121,5
			2022	55 784,8	33 056,6	14 987,9	18 323,1	19 206,5	25 415,0	30 817,4	33 641,3	39 632,0	42 978,2	45 111,9	46 360,0
			2023	39 132,4	36 653,3	40 466,3	35 720,3	35 903,3	38 303,5	37 981,2	41 251,5	41 016,9	46 559,3	49 074,9	54 660,8
			2024	45 644,5	46 909,9	51 092,9									
			темп росту (2020/2019), %	116,3	94,6	101,1	85,0	82,8	102,5	108,6	103,9	104,0	101,3	98,9	93,3
			темп росту (2021/2020), %	76,2	98,1	94,0	112,1	113,8	105,1	95,3	110,1	125,9	124,9	135,9	133,6
			темп росту (2022/2021), %	180,0	94,9	37,8	48,7	54,5	71,8	76,7	75,4	78,9	79,5	76,6	77,1
			темп росту (2023/2022), %	70,1	110,9	270,0	194,9	186,9	150,7	123,2	122,6	103,5	108,3	108,8	117,9
			темп росту (2024/2023), %	116,6	128,0	126,3									
		ПДВ до сплати	2019	1 654,1	1 924,8	2 579,4	2 353,0	1 783,7	1 749,7	1 980,0	2 304,5	2 053,8	2 063,3	2 526,8	1 696,6
			2020	2 407,0	2 400,5	2 507,1	2 434,2	2 375,1	2 593,8	3 077,6	2 821,6	2 388,8	2 031,8	1 979,7	5 098,0
			2021	1 816,4	2 427,1	2 952,8	2 473,3	2 196,2	2 444,7	2 446,7	2 780,2	3 178,3	2 985,1	3 352,4	2 993,1
			2022	3 033,9	2 628,0	1 140,6	1 692,8	1 460,2	1 738,6	2 181,9	2 350,9	3 041,5	3 464,4	3 470,0	2 589,7
			2023	2 582,8	2 538,6	3 062,3	2 485,6	2 395,6	2 461,2	2 409,9	1 858,5	2 165,7	2 147,5	2 565,6	2 875,8
			2024	2 405,9	2 936,0	3 275,5									
			темп росту (2020/2019), %	145,3	124,7	97,2	103,5	133,2	148,2	155,4	122,4	116,3	98,5	78,3	300,5
			темп росту (2021/2020), %	75,5	101,1	117,8	101,6	92,5	94,3	79,5	98,5	133,0	146,9	169,3	58,7
			темп росту (2022/2021), %	167,0	108,3	38,6	68,4	66,5	71,1	89,2	84,6	95,7	116,1	103,5	86,3
			темп росту (2023/2022), %	85,1	96,6	268,5	146,8	164,1	141,6	110,4	79,1	71,2	62,0	73,9	111,0
			темп росту (2024/2023), %	93,2	115,7	107,0									
		податкова ефективність, %	2019	4,7	5,1	6,2	6,0	4,8	5,3	5,1	5,9	5,4	4,8	5,8	3,5
			2020	5,9	6,8	5,9	7,3	7,7	7,7	7,3	7,0	6,0	4,7	4,6	11,3
			2021	5,9	7,0	7,4	6,6	6,2	6,9	6,1	6,2	6,3	5,5	5,7	5,0
			2022	5,4	7,9	7,6	9,2	7,6	6,8	7,1	7,0	7,7	8,1	7,7	5,6
			2023	6,6	6,9	7,6	7,0	6,7	6,4	6,3	4,5	5,3	4,6	5,2	5,3
			2024	5,3	6,3	6,4									

Джерело: складено за даними [9]

Наведені дані демонструють темпи росту оподаткованого обсягу постачань, ПДВ до сплати та податкову ефективність податку.

Найважливішим чинником стимулювання виробничо-господарської діяльності підприємства в умовах ринку виступає прибуток, який складає

фінансову основу для розширення діяльності підприємства, задоволення соціальних і матеріальних потреб його трудового колективу.

Сума прибутку та рівень рентабельності підприємства характеризують всі сторони його діяльності. Від розміру прибутку значною мірою залежить фінансовий стан підприємства та його стабільність. Тому аналіз прибутку займає провідне місце в системі економічного аналізу. У збільшенні прибутку зацікавлені як підприємство, так і держава. Саме тому виникає необхідність систематично аналізувати фінансові результати діяльності підприємства.

Так як, основну частину прибутку підприємство одержує від реалізації продукції, то в процесі аналізу необхідно вивчити динаміку показників прибутку від надання послуг і визначити чинники, що вплинули на його зміну.

Проведемо аналіз динаміки прибутку ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» за 2021-2023 роки (табл. 3.4)

Таблиця 3.4

Аналіз динаміки прибутку ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» за 2021-2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022 року від 2021 року	2023 року від 2022 року	2023 року від 2021 року
01	02	03	04	05	06	07
1. Прибуток від основної операційної діяльності	480,5	-26669,4	6954,7	-27149,9	33624,1	6474,2
2. Результат від інших операцій, які пов'язані з операційною діяльністю:	-279,3	-554,3	-5440,3	-275,0	-4886,0	-5161,0
2.1. Інші операційні доходи;	127,7	-	35,8	-127,7	35,8	-91,9
2.2. Інші операційні витрати	407,0	554,3	5476,1	147,3	4921,8	5069,1
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	201,2	-27223,7	1514,4	-27424,9	28738,1	1313,2
4. Результат від інших операцій:	-	-1003,8	-30,5	-1003,8	973,3	-30,5
4.1. Інші доходи;	-	0,7	-	0,7	-0,7	-
4.2. Інші витрати	-	1004,5	30,5	1004,5	-974,0	30,5
5. Фінансовий результат до оподаткування	201,2	-28227,5	1483,9	-28428,7	-26743,6	1282,7
6. Чистий фінансовий результат	165,0	-28227,5	1216,8	-28392,5	29444,3	1051,8

Джерело: розраховано за матеріалами звітності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»

Як свідчать дані, наведені у табл. 3.4, у 2022 році порівняно з 2021 роком фінансовий результат від операційної діяльності на підприємстві зменшився на 27424,9 тис. грн. так як підприємство отримало збиток від операційної діяльності у розмірі 27223,7 тис. грн.

У 2023 році порівняно з 2022 роком фінансовий результат від операційної діяльності на підприємстві збільшився 28738,1 тис. грн. за рахунок збільшення прибутку від основної операційної діяльності на 33624,1 тис. грн. але при цьому інша операційна діяльність підприємства є збитковою і збиток збільшився порівняно з 2022 роком на 4886,0 тис. грн.

В цілому за аналізований період, тобто у 2023 році порівняно з 2021 роком фінансовий результат від операційної діяльності на підприємстві збільшився на 1313,2 тис. грн. за рахунок збільшення прибутку від основної операційної діяльності на 6474,2 тис. грн. Але, слід зауважити, що цей результат був значно знижений за рахунок збільшення збитків від іншої операційної діяльності на 5161,0 тис. грн.

Що стосується чистого фінансового результату діяльності підприємства, то у 2022 році порівняно з 2021 роком спостерігалось його зменшення на 28392,5 тис. грн., у 2023 році порівняно з 2022 роком він збільшився на 29444,3 тис. грн., а в цілому за аналізований період, тобто у 2023 році порівняно з 2021 роком він збільшився на 1051,8 тис. грн.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що на ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» відбуваються постійні коливання в прибутку (збитку) від основної операційної діяльності, хоча при цьому на підприємстві спостерігається постійне збільшення як собівартості наданих послуг так і витрат від іншої операційної діяльності. При цьому доходи від іншої операційної діяльності майже відсутні. Тому, вважається доцільним, рекомендувати керівництву підприємства звернути увагу на іншу операційну діяльність й прийняти зважені управлінські рішення щодо оптимізації витрат від даного виду діяльності та також намагатись оптимізувати витрати від основної операційної діяльності.

Сума прибутку та рівень рентабельності підприємства залежить від виробничої, постачальницької, маркетингової, збутової, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, отже ці показники характеризують всі сторони діяльності підприємства.

Рентабельність – це ступінь доходності, вигідності, прибутковості бізнесу. Її можливо вимірювати за допомогою цілої системи відносних показників, які характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямів діяльності, вигідність виробництва продукції, товарів і послуг. Показники рентабельності більш повно, ніж прибуток, характеризують результати господарювання, тому що їх величина відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами. Їх використовують для оцінки діяльності підприємства, і як інструмент в інвестиційній політиці і ціноутворенні [38, 271 -274].

На наступному етапі аналізу виникає необхідність проаналізувати показники рентабельності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» за 2021-2023 роки (табл. 3.5).

Як свідчать дані, наведені в табл. 3.5, у 2023 році порівняно з 2021 роком рентабельність реалізованих послуг на ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» збільшилась на 5,16% за рахунок її збільшення у 2023 році порівняно з 2022 роком на 49,5% але у 2022 році порівняно з 2021 роком на підприємстві відбулось збільшення збитковості послуг на 44,34%.

Що стосується рентабельності (збитковості) операційної діяльності, то у 2023 році порівняно з 2021 роком також відбулось збільшення рентабельності на 5,59% за рахунок її збільшення у 2023 році порівняно з 2022 роком на 36,97% але у 2022 році порівняно з 2021 роком відбулось збільшення збитковості операційної діяльності на 31,38%.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що діяльність ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» у 2021 році та у 2023 році є рентабельною, а у 2022 році підприємство було збитковим. Тобто підприємству необхідно приймати

кардинальні міри щодо оптимізації витрат, що дасть змогу збільшити його прибутковість та уникнути збитковості.

Таблиця 3.5

Аналіз динаміки показників рентабельності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»
за 2021 – 2023 роки

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення		
				2022 рік від 2021 року	2023 рік від 2022 року	2023 рік від 2021 року
01	02	03	04	05	06	07
1. Чистий дохід від реалізації послуг, тис. грн.	38199,3	61910,1	108323,6	23710,8	46413,5	70124,3
2. Витрати, пов'язані з основною операційною діяльністю, тис. грн.	37718,8	88579,5	101368,9	50860,7	12789,4	63650,1
3. Прибуток від основної операційної діяльності, тис. грн.	480,5	-26669,4	6954,7	-27149,9	33624,1	6474,2
4. Рентабельність (збитковість) реалізованих послуг, % (3 : 1)	1,26	-43,08	6,42	-44,34	49,5	5,16
5. Рентабельність (збитковість) операційної діяльності, % (3 : 2)	1,27	-30,11	6,86	-31,38	36,97	5,59

Джерело: розраховано за матеріалами звітності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»

Питання підтримки платоспроможності підприємства вкрай актуальне в Україні, про що свідчить тривала криза неплатежів та її негативні наслідки. Під неплатоспроможністю розуміється неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання після настання встановленого терміну їх сплати перед кредиторами, у тому числі щодо заробітної плати.

Ліквідність підприємства можна оперативно визначити за допомогою коефіцієнтів ліквідності, таких як:

- загальний коефіцієнт ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт поточної ліквідності) дає загальну оцінку платоспроможності підприємства;

- коефіцієнт швидкої ліквідності за своєю сутністю аналогічний коефіцієнту покриття, проте при його визначенні враховуються не всі поточні

активи: з розрахунку виключається найменш ліквідна частина активів – виробничі запаси;

- коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина короткострокових позикових зобов'язань може бути за необхідності погашена негайно.

Проведемо аналіз платоспроможності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» за 2021 – 2023 роки (табл. 3.6).

Таблиця 3.6

Аналіз платоспроможності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Нормативне значення	Відхилення (+,-)		
					2022 рік від 2021 року	2023 рік від 2022 року	2023 рік від 2021 року
01	02	03	04	05	06	07	08
1. Загальний коефіцієнт ліквідності	1,01	0,59	0,65	> 2	-0,42	0,06	-0,36
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,32	0,27	0,29	= 0,8 ... 1	-0,05	0,02	-0,03
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	-	0,00008	0,00004	> 0,2	0,00008	-0,00004	0,00004

Джерело: розраховано за матеріалами звітності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»

Як свідчать дані, наведені у таблиці 3.6, оцінка ліквідності підприємства відображає низький рівень платоспроможності підприємства, оскільки коефіцієнт загальної ліквідності впродовж аналізованого періоду не відповідає нормативному значенню та спостерігалась тенденція щодо погіршення ситуації відносно до 2021 року. Так, у 2021 році за рахунок мобілізації всіх оборотних коштів підприємство мало змогу розрахуватись по поточних зобов'язаннях на 101%, у 2022 році лише на 59%, а у 2023 році на 65% при нормативному значенні більше 200%.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, наскільки підприємство має змогу розрахуватись по поточних зобов'язаннях за рахунок мобілізації коштів у розрахунках і грошових коштів та їх еквівалентів. На аналізованому підприємстві по даному показнику спостерігаються коливання. Так, у 2021 році

підприємство мало змогу розрахуватись по поточних зобов'язаннях за рахунок мобілізації коштів у розрахунках і грошових коштів і їх еквівалентів на 32%, у 2022 році лише на 27%, а у 2023 році вже на 29% при нормативному значенні дорівнює 80-100%.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності впродовж аналізованого періоду не відповідає нормативному значенню і спостерігається тенденція щодо погіршення ситуації. Так, у 2021 році підприємство не мало змоги розрахуватись по поточних зобов'язаннях за рахунок мобілізації грошових коштів і їх еквівалентів так як на кінець року на підприємстві були відсутні грошові кошти, а у 2022 та 2023 роках значення коефіцієнтів вкрай низьке (від 0,008% до 0,004%) при нормативному значенні більше 20%.

Таким чином, підприємству слід постійно досліджувати структуру оборотних активів та не допускати непомірного накопичення коштів в запасах та дебіторський заборгованості.

Для підвищення рівня платоспроможності підприємству необхідно прискорити погашення дебіторської заборгованості, акумулювати на рахунках грошові кошти, які необхідні для покриття поточних зобов'язань, не допускати простроченої кредиторської заборгованості, що призводить до зростання фінансових витрат.

Показники платоспроможності підприємства тісно пов'язані з показниками його ділової активності. Тому на наступному етапі дослідження доцільно буде провести аналіз ділової активності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» за 2022-2023 роки (табл. 3.7).

Як свідчать дані, наведені у таблиці 3.7, за аналізований період на підприємстві ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» відбулось прискорення оборотності оборотних коштів з 2 обертів у 2022 році до 2,4 обертів у 2023 році. Тобто, якщо у 2022 році один оберт займав 180 днів, то у 2023 році вже 150 днів.

Дані зміни відбулись за рахунок прискорення оборотності:

- запасів з 3,5 обертів у 2022 році до 4,4 у 2023 році. Тобто, якщо у 2022 році один оберт займав 103 дня, то у 2023 році вже 82 дня;

- інших оборотних активів з 17,7 обертів у 2022 році до 32,2 обертів у 2023 році. Тобто, якщо у 2022 році один оберт займав 20 днів, то у 2023 році вже 11 днів.

При цьому оборотність засобів у розрахунках уповільнилась з 8,5 обертів у 2022 році до 6,8 обертів у 2023 році. Тобто, якщо у 2022 році один оберт займав 42 дні, то у 2023 році вже 53 дні.

Оборотність грошових коштів та їх еквівалентів за аналізований період майже не змінювалась й залишилась на рівні 2022 року (один оберт – 0,02 дні).

Таблиця 3.7

Аналіз ділової активності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»

Показники	Роки	
	2022	2023
01	02	03
1. Чистий дохід, тис. грн.	61910,1	108323,6
2. Середньорічна вартість оборотних коштів, тис. грн.:	30334,05	45517,35
2.1. запаси	17903,45	24882,05
2.2. засоби у розрахунках (ДЗ)	7283,7	15968,9
2.3. грошові кошти та їх еквіваленти	2,95	4,65
2.4. інші оборотні активи	3497,3	3361,75
3. Середньорічна вартість кредиторської заборгованості, тис. грн.	43916,35	73055,7
4. Коефіцієнти оборотності:		
4.1. Оборотних коштів (1:2)	2,0	2,4
у тому числі:		
- запасів	3,5	4,4
- засобів у розрахунках	8,5	6,8
- грошових коштів та їх еквівалентів	20986,5	23295,4
- інших оборотних активів	17,7	32,2
4.2. Кредиторської заборгованості	1,4	1,5
5. Тривалість обороту в днях (360:4)		
5.1. оборотних коштів	180	150
у тому числі:		
- запасів	103	82
- засобів у розрахунках	42	53
- грошових коштів та їх еквівалентів	0,02	0,02
- інших оборотних активів	20	11
5.2. кредиторської заборгованості	257	240

Джерело: розраховано за даними звітності ТОВ «СП ЄВРОТРАНС»

Що стосується кредиторської заборгованості, то її оборотність прискорила з 1,4 обертів у 2022 році до 1,5 обертів у 2023 році. Тобто, якщо у 2022 році один оберт займав 257 днів, то у 2023 році вже 240 днів.

Виходячи з вищенаведеного, представляється доцільним, розрахувати суму коштів, які були вилучені (-) з обороту за рахунок прискорення оборотності оборотних коштів підприємства:

$$(150 - 180) \times (108323,6 : 360) = (-30) \times 300,9 = -9027,0 \text{ (тис. грн.)}$$

Таким чином, підприємство вилучило з обороту 9027,0 тис. грн. завдяки прискоренню оборотності оборотних коштів на 30 днів.

Крім того, підприємство вилучило з обороту 5115,3 тис. грн. за рахунок прискорення оборотності кредиторської заборгованості на 17 днів.

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що аналізоване підприємство ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» при наявності коливань в прибутковості (2021 рік – прибуток, 2022 рік – збиток, 2023 – прибуток) та при вкрай низькому рівні платоспроможності намагається покращити ситуацію за рахунок підвищення рівня ділової активності, тобто прискорення оборотності оборотних коштів та кредиторської заборгованості.

Підприємству рекомендується в наступному періоді звернути увагу на оборотність коштів в розрахунках, так як по цій позиції спостерігається уповільнення оборотності.

Прискорити оборотність коштів в розрахунках можливо за рахунок покращення розрахункової політики підприємства, а це покращення в свою чергу допоможе покращити платоспроможність підприємства ТОВ «СП ЄВРОТРАНС».

ВИСНОВКИ

Дослідження наукових підходів до розкриття сутності ПДВ та норм діючого законодавства дало нам можливість вважати, що: податок на додану вартість є непрямим загальнодержавним податком, складовою ціни товарів і послуг та включає податкові зобов'язання щодо постачання товарів (послуг), податковий кредит щодо постачання товарів (послуг) та зобов'язання перед бюджетом з ПДВ. Економічна сутність ПДВ полягає в тому, що він є частиною новоствореної вартості, утворюється на кожному етапі виробництва або обігу, а його сума входить до продажної ціни товарів (робіт, послуг) і сплачується кінцевим споживачем. Податок на додану вартість є одним із загальнодержавних податків, який забезпечує стабільність грошових надходжень до державного бюджету.

ПКУ нормативно закріплює позицію бухгалтерського обліку як єдиної інформаційної бази щодо розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість.

Податковий облік ПДВ характеризується наявністю окремих правил щодо: відображення в обліку податкового зобов'язання та податкового кредиту з врахуванням правила першої події; формування окремих первинних документів обліку, за якими оформлюють операції з ПДВ (податкова накладна, розрахунок коригувань до податкової накладної, митні декларації (на імпорт і експорт); окремі правила коригування сум податкового зобов'язання та податкового кредиту – за окремим первинним документом (розрахунок коригувань до податкової накладної); окремий реєстр аналітичного обліку ПДВ у формі Реєстру виданих та отриманих податкових накладних; окрема форма звітності - декларація з ПДВ та додатки до неї.

Розвиток інформаційних технологій та зміни податкового законодавства мають безпосередній вплив на облік розрахунків з податків, його організацію та методику, а також на процеси, пов'язані зі складанням та поданням податкової звітності. Облік, контроль і оподаткування з ПДВ мають низку особливостей, що зокрема обумовлено можливостями автоматичного адміністрування даного

податку, автоматизованого процесу подання накладних і декларацій, що має певні переваги. Однак, незважаючи на позитивний вплив, існують окремі фактори, які мають певний негативний вплив, такі як: постійні зміни у законодавстві, реформуванні податкової системи, ручне втручання в СЕА, тощо можуть негативно впливати на своєчасність сплати платниками даного податку, хоч і в короткотерміновому періоді.

Тому розроблена ефективна система внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом за ПДВ дозволить мінімізувати фінансові санкції фіскальних органів, забезпечить фінансову стійкість та економічне зростання підприємств, сприятиме розвитку підприємницької діяльності.

Об'єктом дослідження обрано транспортне підприємство міста Одеси - ТОВ «СП ЄВРОТРАНС», яке займається перевезенням небезпечних вантажів по території України та за її межами. До таких небезпечних вантажів за якими надаються послуги перевезень підприємством відносяться скраплений вуглекислий газ, дизельне пальне та бензин. Перебуває на податковому обліку ДПІ в Приморському районі Головного управління ДПС в Одеській області, було зареєстровано в серпні 2017 року. Засновником підприємства є іноземна компанія Угорщини. Бенефіціарним власником - громадянин Румунії.

Бухгалтерський облік веде бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером.

Процес обліку автоматизовано і ведеться в комп'ютерній програмі «1С: Підприємство 8.3». Документообіг з контрагентами, банками, контролюючими органами здійснюється виключно в електронному вигляді з використанням ЄЦП та таких сервісів і програм як: «Вчасно» та «М.Е.Дос». Інформація, яку підприємство формує у програмі М.Е.Дос дозволяє використовувати спеціальні звіти для аналізу ПДВ – обліку: реєстр податкових документів, звірка документів з ЄРПН, звірка з реєстраційним лімітом ДПС, реєстр виданих та отриманих податкових накладних, створення податкових накладних, податкові декларації з ПДВ. Також підприємство активно користується Електронним кабінетом платника податків, особливо щодо обліку, моніторингу та контролю операцій з розрахунків з податку на додану вартість.

В якості операцій підприємства за якими виникає право на податковий кредит є придбання палива, запасних частин, проведення ремонту та обслуговування автомобільного транспорту. Нарахування податкових зобов'язань з ПДВ здійснюється за операціями щодо надання послуг з перевезення вантажів. Послуги надаються на підставі відповідних договорів між замовниками послуг та підприємством. Оскільки послуги підприємства надаються, як в як в Україні, так і за її межами то ПДВ нараховується за різними ставками (20% та 0%). Для складання декларації з податку на додану вартість ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» формує реєстр виданих та отриманих податкових накладних, який накопичений протягом звітного місяця у програмі М.Е.Дос.

Оскільки, більша частина послуг з перевезення вантажів підприємством здійснюється за межами України, які оподатковуються за 0% ставкою ПДВ, сума податкового кредиту на базі операцій з обслуговування вантажівок має значну вагу та суми з формування податкового кредиту, то підприємство. Як правило має від'ємне значення з ПДВ та достатню суму реєстраційного ліміту. Але своє право на відшкодування ПДВ з бюджету повною мірою не використовує.

В цілому організацію та ведення обліку підприємства можливо вважати задовільним, однак, вважаємо за доцільне надати низку рекомендацій, які дозволять підвищити його якість.

Рекомендуємо додатково включити до складу елементів облікової політики підприємства окремі положення для обґрунтування процесу ціноутворення, та виділити розділ «Організація обліку податкових платежів», що повинно відповідати нормам чинного законодавства й висвітлювати ті моменти, які відсутні в ПКУ та розширити перелік субрахунків обліку. Ввести до робочого плану рахунків субрахунки обліку: 315/ПДВ; 3611 «Розрахунки з вітчизняними покупцями з ПДВ 20%» та 3612 «Розрахунки з вітчизняними покупцями з ПДВ за нульовою ставкою»; авансові рахунки для обліку розрахунків із контрагентами, рахунки обліку авансів 371 «Розрахунки за

виданими авансами» і 681 «Розрахунки за авансами одержаними», що дасть змогу здійснювати поточний контроль правильності нарахування податкових зобов'язань і податкового кредиту.

Контроль правильності, повноти та своєчасності нарахування та сплати ПДВ має важливе значення для суб'єктів господарювання, так як має на меті зниження податкових ризиків, які в свою чергу можуть призвести до збільшення фінансових витрат.

В роботі проаналізовано етапи контролю розрахунків з бюджетом з ПДВ, ключові підходи щодо податкових перевірок розрахунків з ПДВ та внутрішнього контролю, переваги та недоліки системи електронного адміністрування податку на додану вартість (СЕА ПДВ), яка призначена для безперервного оперативного контролю формування податку на додану вартість з метою запобігання зловживань шляхом незаконного отримання відшкодування ПДВ із бюджету.

Правильно організований внутрішній контроль на підприємстві дає змогу слідкувати не тільки за правомірним оприбуткуванням, відповідальним зберіганням, раціональним використанням ресурсів, а і своєчасністю та повнотою розрахунків з бюджетом по податках та платежах.

Внутрішній контроль щодо розрахунків з бюджетом з ПДВ здійснюється в рамках професійної діяльності бухгалтерської служби, тобто окремої особи, яку б наділено було контрольними повноваженнями на підприємстві не виділено.

Цільова направленість внутрішнього контролю розрахунків з ПДВ полягає в оцінці відповідності нормам податкового законодавства податкової звітності з ПДВ; виявлення та аналіз порушень у частині нарахування та сплати ПДВ, профілактика порушень щодо нарахування та сплати ПДВ.

В роботі запропонована модель організації внутрішнього контролю розрахунків з ПДВ. Внутрішній контроль розрахунків за ПДВ стає більш ефективним за рахунок конкретизації етапів (стадій) його проведення, а розробка форм робочих документів суб'єкта внутрішнього контролю є

невід'ємним елементом такого контролю та окремої перевірки, і слугує для того, щоб допомогти підприємству здійснити внутрішній контроль за нарахуванням та сплатою ПДВ.

Також вважаємо доцільним приділяти більшу увагу питанням попереднього контролю щодо підбору контрагентів, включаючи збір інформації про контрагентів з яким підприємство планує працювати, контроль правильності оформлення господарських відносин з контрагентом. І даний напрям контролю повинен відбуватись на рівні роботи менеджерів та керівництва підприємства.

Важливе значення для покращення результатів внутрішнього контролю має можливість залучення та об'єднання зусиль фахівців, які спеціалізуються на перевірках правильності нарахування та своєчасності сплати податків, тобто фахівців у галузі податкового контролю та незалежного податкового аудиту, які можуть бути залучені управлінським персоналом підприємства, його власником для підвищення ефективності внутрішнього контролю, попередження втрат.

Ефективна система внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом за ПДВ дозволить мінімізувати фінансові санкції фіскальних органів, забезпечить фінансову стійкість та економічне зростання підприємств, сприятиме розвитку підприємницької діяльності.

За даними проведеного аналізу встановлено наступне.

Аналіз динаміки прибутку ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» за 2021-2023 роки свідчить, що в діяльності підприємства відбуваються постійні коливання в прибутку (збитку) від основної операційної діяльності, хоча при цьому спостерігається постійне збільшення як собівартості наданих послуг так і витрат від іншої операційної діяльності. Доходи від іншої операційної діяльності майже відсутні. Тому, вважається доцільним, рекомендувати керівництву підприємства звернути увагу на іншу операційну діяльність й прийняти зважені управлінські рішення щодо оптимізації витрат від даного виду діяльності та також оптимізувати витрати від основної операційної діяльності.

Діяльність ТОВ «СП ЄВРОТРАНС» у 2021 році та у 2023 році є рентабельною, а у 2022 році підприємство було збитковим. Тобто підприємству необхідно приймати кардинальні міри щодо оптимізації витрат, що дасть змогу збільшити його прибутковість та уникнути збитковості.

Оцінка ліквідності підприємства відображає низький рівень платоспроможності підприємства, оскільки коефіцієнт загальної ліквідності впродовж аналізованого періоду не відповідає нормативному значенню та спостерігалась тенденція щодо погіршення ситуації відносно до 2021 року.

Підприємству слід постійно досліджувати структуру оборотних активів та не допускати непомірного накопичення коштів в запасах та дебіторський заборгованості. Для підвищення рівня платоспроможності підприємству необхідно прискорити погашення дебіторської заборгованості, акумулювати на рахунках грошові кошти, які необхідні для покриття поточних зобов'язань, не допускати простроченої кредиторської заборгованості, що призводить до зростання фінансових витрат.

За період, який аналізувався на підприємстві відбулось прискорення оборотності оборотних коштів з 2 обертів у 2022 році до 2,4 обертів у 2023 році. Дані зміни відбулись за рахунок прискорення оборотності запасів та інших оборотних активів. При цьому оборотність засобів у розрахунках уповільнилась. Оборотність грошових коштів та їх еквівалентів за аналізований період майже не змінювалась й залишилась на рівні 2022 року.

Підприємство при наявності коливань в прибутковості (2021 рік – прибуток, 2022 рік – збиток, 2023 – прибуток) та при вкрай низькому рівні платоспроможності намагається покращити ситуацію за рахунок підвищення рівня ділової активності, тобто прискорення оборотності оборотних коштів та кредиторської заборгованості.

Прискорити оборотність коштів в розрахунках можливо за рахунок покращення розрахункової політики підприємства, а це покращення в свою чергу допоможе покращити платоспроможність підприємства ТОВ «СП ЄВРОТРАНС».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бобрик Н. Статус ризикового платника ПДВ: як він виникає і чим загрожує. Все про бухгалтерський облік. 2023. № 92. С. 4–5.
2. Бухгалтерський облік ПДВ/ URL: <http://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-spetsvypusky-dlia-romertsiiinykh-pidpriemstv-92-buxgalterskij-uchet-nds> (дата звернення 15.03.2024р.)
3. Буркова Л.А. Переваги та недоліки запровадження електронного обліку та адміністрування ПДВ / Л.А. Буркова, І.В. Коваленко // Фінансовий простір. - № 1 (25). - 2017. – с.20-24.
4. Волчанська, Л., Юшковський, Д. (2023). Податковий аспект організації обліку та аудиту податку на додану вартість. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 55. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-10> (дата звернення 27.03.2024р.).
5. Григоренко Ю.В. Особливості податкового обліку податку на додану вартість / Ю.В. Григоренко // Молодий вчений. – 2016. – №3 (30). – С. 64-69.
6. Даценко Г.В., Сімакович М.В. Організація внутрішнього контролю за нарахуванням та сплатою ПДВ на підприємстві / Г.В. Даценко URL <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=73244> (дата звернення 25.04.2024р.).
7. Деякі питання електронного адміністрування податку на додану вартість: Постанова Кабінету міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 569. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/569-2014-%D0%BF> (дата звернення 15.04.2024р.).
8. Дзюба О. Податок на додану вартість: економічна сутність та особливості законодавчого закріплення в сучасних умовах / О.Дзюба, Ю.Волинець // Економічний аналіз. – 2016. – Вип. 10. – Ч. 2. – С. 219-222.
9. Доходи держбюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (дата звернення 27.03.2024р.).

10. Дугар Т.Є. Проблема адміністрування податку на додану вартість на сучасному етапі / Т.Є. Дугар // Економіка і суспільство. – 2016. – Вип. №2. – С. 689.

11. Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»: зі змінами і доповненнями від 05.10.2017 № 2164-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (дата звернення: 21.03.2024р.).

12. Зінкевич А.В. Теоретичні аспекти та методика здійснення аудиту податку на додану вартість / А.В. Зінкевич // Економіка і суспільство. - Випуск № 13. – 2017. – 1359-1364.

13. Зупинення реєстрації ПН / URL: <http://sfs.gov.ua/baneryi/zupinennya-reestratsii-pn/334096.html> 6. (дата звернення 15.04.2024р.).

14. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 12.12.2017 № 1019. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

15. Інструкція з бухгалтерського обліку ПДВ: Наказ міністерства фінансів України від 01.07.1997 р. №141 (у редакції від 24.12.2004 р. №818). – URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0284-97>.

16. Ізмайлов Я.О., Єгорова І. Г. Досвід використання податку на додану вартість у країнах Європейського Союзу та перспективи його застосування в Україні. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2020. Вип. 6. С.66-67.

17. Казанова М. Бухоблік ПДВ: закриваємо ПДВ-рахунки, відображаємо типові операції. Бухгалтер 911: електрон. наук. екон. журнал. 2019. № 15. URL: <https://buhgalter911.com/uk/journals/buh911/2019/april/issue-15/article-43777.html> (дата звернення: 15.04.2024р.).

18. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: [підручник] / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча. – К. : Каравела, 2012. – 544 с.

19. Кушніренко О.А. Облікове відображення розрахунків із податку на додану вартість при формуванні фінансової звітності / URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Economica/article/download/4908/4835> (дата звернення 18.03.2024р.).

20. Лесько М.В. ПДВ та його вплив на господарську діяльність суб'єктів підприємництва: автореф. дис.на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / М.В. Лесько. – Київ, 2014. – 21 с.

21. Ліхоносова Г.С. Проблемні аспекти організації обліку платників податку на додану вартість / Г.С. Ліхоносова, В.С. Марченков // Часопис економічних реформ. – 2013. – №4 (13). – С. 49-53.

22. Лега О.В. Облік розрахунків за податками та платежами: систематизація поглядів. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2021. Вип. 54. С. 259–266. URL: <https://doi.org/10.32843/infrastruct54-41> (дата звернення 27.03.2024р.).

23. Меліхова Т.О., Бойко М.Ю. Розробка програми аудиту податку на додану вартість для підвищення фінансової безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 1. С. 34-39

24. Макаренко А.П., Ананьєва І.В. Удосконалення оподаткування, обліку, податкової звітності і контролю податку на додану вартість та заходи щодо поліпшення його податкового планування на підприємстві. Агросвіт. 2021. № 4. С. 31–38. URL: <http://www.agrosvit.info/?op=1&z=3541&i=3> (дата звернення 27.01.2024р.).

25. Матвійчук Л.О. Економічна сутність ПДВ та його роль у формуванні дохідної частини державного бюджету України / Л.О. Матвійчук, І.В. Гоменюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №11. – С. 749-752. – URL: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/157.pdf>. (дата доступу 22.03.2024р.).

26. Наказ Міністерства Фінансів України №520 «Про затвердження Порядку прийняття рішень про реєстрацію/відмову в реєстрації податкових

накладних/розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних» від 12.12.2019р. URL: <http://minfin.gov.ua> (Дата звернення: 14.04.2024р.).

27. Облік і звітність підприємств у системі оподаткування: навч. посіб. / М.І. Бондар, Л.Г. Ловінська, Н.М. Лисенко та ін.; за заг. ред. М.І. Бондаря та Н.М. Лисенко. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К.: ДННУ «акад. фін. управління», 2014. – 585 с.

28. Оксенюк О.І. Фіскальна ефективність податку на додану вартість векономії України: дис. к.е.н.: 08.00.08 /О.І. Оксенюк. – Львів, 2015. – 231 с.

29. Онищенко В. А. Податковий кредит з ПДВ. Головбух: електрон. версія журналу. 2021. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/ru/7981-nalogovyy-kredit-po-nds> (дата звернення: 15.04.2024р.).

30. Облікова політика в частині відображення ПДВ: основні аспекти / URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/9_2017_ukr/19.pdf.

31. Пасічник В.Б. Система упередження ризиків на регіональному рівні з використанням даних Єдиного реєстру податкових накладних та системи автоматизованого співставлення податкових зобов'язань та податкового кредиту в розрізі контрагентів / В.Б. Пасічник. – Київ: ДФС України Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації керівних кадрів органів ДФС, 2015 – 83с.

32. Подолянчук О.А. Податок на додану вартість: сутність та стан первинного обліку / О.А. Подолянчук // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2017. – № 1. – С. 82- 102.

33. Подолянчук О.А. Облікове забезпечення розрахунків з податку на додану вартість / URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2020/78.pdf (дата звернення 14.04.2024р.).

34. Подолянчук О.А., Домбровська В.В. Облік та звітність за податком на додану вартість. Ефективна економіка. 2018. № 5. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=6337> (дата звернення 14.04.2024р.).

35. Порядок заповнення та подання податкової звітності з податку на додану вартість, затверджений наказом Мінфіну від 28.01.2016 р. № 21.

36. Про затвердження форми реєстру виданих та отриманих податкових накладних та порядку його ведення: Наказ міністерства фінансів України від 22.09.2014 р. №958. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1228-14> (дата звернення 10.03.2024р.).

37. Податковий кодекс України від 02.12.2010 №2755 VI / URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 10.04.2024р.).

38. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. Посіб. – К.: Знання, 2004. – 654с.

39. Світовий О.М. Економічна сутність та функції податку на додану вартість у зернопродуктовому під комплексі України / О.М. Світовий // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. – 2018. – №1(25). – С. 213-216.

40. Семенко Т.М. Податок на додану вартість як економічна категорія / Т.М. Семенко // Ефективна економіка. – 2014. – №4.

41. Семенко Т.М. Економічна суть податку на додану вартість, форми та методи його обчислення на прикладі підприємств цукрової галузі / URL: <https://magazine.faaf.org.ua/ekonomichna-sut-podatku-na-dodanu-vartist-> (дата доступу 20.04.2024р.).

42. Сидоренко Р.В. Визначення сутності податку на додану вартість та перспективи його розвитку / Р.В. Сидоренко // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2018. – Вип. 11 (1). – Ч. 1. – С. 234-240.

43. Сліпченко Г.М. Щодо здійснення внутрішнього контролю розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість / Г.М. Сліпченко // матеріали III міжнародної науково-практичної конференції "актуальні питання економічних наук" (13-14 травня 2016 року) / URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/17may2016/18.pdf> (дата доступу 11.04.2024р.).

44. Сотніченко О.А. Необхідність реформування ПДВ в контексті Податкового кодексу України // Науковий вісник Національного університету

ДПС України (економіка, право) [зб. наук. пр.] // Національний університет ДПС України. – Ірпінь, 2019. – Вип. 1(56) 2012. – С. 113-120.

45. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства. 2-ге вид., стер. – К.: Алетра, 2003. – 485с.

46. Топ-5 причин блокування податкових накладних / URL: <https://prikhodko.com.ua/my-i-zmi/my-i-zmi/stattya/top-5-prychyn-blokuvannya-podatkovykh-nakladnykh/> (дата звернення 27.01.2024р.).

47. Ходикіна А.А. Актуальні тенденції обліку розрахунків з податку на додану вартість / А.А. Ходикіна, А.В. Бурковська // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 8. – С. 1196-1199.

48. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.

49. Шигун М.М., Уллубієва К.К. «Методичний інструментарій внутрішнього контролю розрахунків за ПДВ» / М.М. Шигун, К.К. Уллубієва // Вісник ХНУ. - 2012. - С. 83.

50. Шот А.В., Платонова Ю.М. Проблеми та напрями вдосконалення обліку розрахунків за податком на додану вартість на підприємствах України. Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Розділ VI. Бухгалтерський облік, аналіз, статистика та математичні методи й інформаційні технології в економіці. 2018. № 2.

51. Шульга Т.М., Зима В.О. Податок на додану вартість: зміст та адміністрування. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 6. С. 420-422. URL: http://www.lsej.org.ua/6_2023/98.pdf (дата звернення 27.04.2024).

ДОДАТКИ